

Praktický nástroj pre opatrovníkov

Konanie o azyle

Praktický nástroj pre opatrovníkov

Konanie o azyle

Október 2023

Dňa 19. januára 2022 sa z Európskeho podporného úradu pre azyl (EASO) stala Agentúra Európskej únie pre azyl (EUAA). Všetky odkazy na úrad EASO, produkty a orgány úradu EASO sa majú chápať ako odkazy na EUAA.

Rukopis bol dokončený v septembri 2023

Agentúra Európskej únie pre azyl (EUAA), Agentúra Európskej únie pre základné práva (FRA) ani iná osoba, ktorá koná v mene agentúry EUAA alebo agentúry FRA, nenesie zodpovednosť za možné použitie informácií obsiahnutých v tejto publikácii.

Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2025

PDF ISBN 978-92-9410-344-4 doi:10.2847/788973 BZ-03-23-315-SK-N

© Agentúra Európskej únie pre azyl (EUAA), 2025 a Agentúra Európskej únie pre základné práva (FRA), 2025

Fotografia na titulnej strane, Monkey Business © AdobeStock

Reprodukcia je povolená len s uvedením zdroja. Akékoľvek použitie alebo reprodukcia prvkov, ktoré nie sú vo vlastníctve EUAA, môžu byť podmienené získaním súhlasu príslušných nositeľov práv.

O tomto súbore

Agentúra Európskej únie pre azyl (EUAA) a Agentúra Európskej únie pre základné práva (FRA) spojili sily pri vypracovaní súboru praktických nástrojov pre opatrovníkov maloletých osôb bez sprievodu, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu. Cieľom je podporiť opatrovníkov v ich každodenných úlohách a povinnostiach počas konania o azyle vrátane konania podľa nariadenia (EÚ) č. 604/2013 (dublinkské nariadenie) ⁽¹⁾ a dočasnej ochrany. Súbor praktických nástrojov sa zaoberá týmito témami:

- dočasná ochrana,
- úvod do medzinárodnej ochrany,
- konanie o azyle,
- nadnárodné konania.

Tieto štyri brožúry sa navzájom dopĺňajú.

Účelom týchto praktických nástrojov je umožniť opatrovníkom lepšie poskytovať deťom informácie a pomáhať im v danom procese, a tým pomôcť deťom, aby lepšie pochopili význam jednotlivých krokov. Zlepší sa tak zmysluplná účasť dieťaťa a jeho schopnosť robiť informované rozhodnutia.

Dobre fungujúce systémy opatrovníctva sú zásadné pri podpore najlepšieho záujmu dieťaťa a práv detí. Opatrovníci zodpovedajú za to, aby boli počas celého príslušného konania zohľadnené všetky právne, sociálne, zdravotné a psychologické potreby dieťaťa, až kým sa pre dieťa nenájde trvalé riešenie.

Pri príprave návrhu týchto praktických nástrojov agentúry EUAA a FRA viedli konzultácie s Európskou sieťou pre poručníctvo alebo opatrovníctvo prostredníctvom rýchleho posúdenia potrieb s cieľom určiť ciele a témy, ktorým by sa mali praktické nástroje venovať.

Vzhľadom na cieľovú skupinu tohto súboru nástroje vychádzajú z príručky agentúry FRA a Európskej komisie o opatrovníctve ⁽²⁾ a sú v súlade s modulmi agentúry FRA týkajúcimi sa odbornej prípravy pre opatrovníkov ⁽³⁾, ako aj s učebnými plánmi agentúry EUAA týkajúcimi sa odbornej prípravy ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ [Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) č. 604/2013](#) z 26. júna 2013, ktorým sa stanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L 180, 29.6.2013).

⁽²⁾ Agentúra FRA a Európska komisia, [Opatrovníctvo pre deti bez rodičovskej starostlivosti – Príručka na posilnenie opatrovníckych systémov s cieľom uspokojiť osobitné potreby detských obetí obchodovania s ľuďmi](#), 30. júna 2014.

⁽³⁾ Webové sídlo agentúry FRA venované elektronickému učeniu sa, dostupné na adrese: <https://e-learning.fra.europa.eu/>.

⁽⁴⁾ Katalóg odbornej prípravy agentúry EUAA je k dispozícii na adrese: <https://euaa.europa.eu/publications/training-catalogue-20222023>.

Obsah

Zoznam skratiek	5
O tomto nástroji.....	6
1. Konanie o azyle a vaša úloha opatrovníka	7
1.1. Čo je konanie o azyle?	7
1.2. Záruky spravodlivého a účinného konania.....	8
Vaša úloha opatrovníka	9
2. Prístup ku konaniu o azyle	14
2.1. Požiadanie o medzinárodnú ochranu	15
Vaša úloha opatrovníka	16
2.2. Registrácia žiadosti o medzinárodnú ochranu	17
Vaša úloha opatrovníka	18
2.3. Podanie žiadosti o medzinárodnú ochranu.....	19
Vaša úloha opatrovníka	20
2.4. Čo sa stane, ak je vek dieťaťa spochybnený?	21
Vaša úloha opatrovníka	22
3. Právo na dôstojný život počas azylového konania	24
3.1. Podmienky prijímania	24
Vaša úloha opatrovníka	26
3.2. Imigračné zaistenie	27
Vaša úloha opatrovníka	29
4. Fáza posúdenia.....	30
4.1. Fáza prípustnosti (nepovinná)	30
Vaša úloha opatrovníka	31
4.2. Osobný pohovor	31
Vaša úloha opatrovníka	32
4.3. Rozhodovací proces a oznamovanie	35
Vaša úloha opatrovníka	36
5. Odvolanie proti zamietavému rozhodnutiu	38
Vaša úloha opatrovníka	39
6. Čo môžete urobiť, keď niečo nepôjde tak, ako sa očakávalo?.....	40
Príloha 1. Ďalšie zdroje.....	43
Zoznam obrázkov	46

Zoznam skratiek

Skratka	Vymedzenie
APD	procedurálna smernica – smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/32/EÚ z 26. júna 2013 o spoločných konaniach o poskytovaní a odnímaní medzinárodnej ochrany (prepracované znenie)
CRC	Dohovor OSN o právach dieťaťa
EUAA	Agentúra Európskej únie pre azyl
FRA	Agentúra Európskej únie pre základné práva
Členské štáty	Členské štáty EÚ
RCD	smernica o podmienkach prijímania – smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/33/EÚ z 26. júna 2013, ktorou sa stanovujú normy pre prijímanie žiadateľov o medzinárodnú ochranu (prepracované znenie)
UNHCR	Úrad Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov

O tomto nástroji

Právne predpisy EÚ stanovujú vymenovanie zástupcu pre deti bez sprievodu, ktoré žiadajú o medzinárodnú ochranu ⁽⁵⁾. Opatrovníci by mali byť kvalifikovaní a vybavení na prácu so širokou škálou právnych predpisov a postupov, ktoré upravujú azyl, migráciu alebo iné otázky, ktorými sa možno budú musieť zaoberať ⁽⁶⁾.

Cieľom tejto brožúry je podporiť opatrovníkov pridelených deťom v konaní o azyle. Obsahuje prehľad konania o azyle s osobitným zameraním na deti, záruky v konaní o azyle a vašu úlohu opatrovníka v rôznych fázach konania o azyle. Obsahuje aj časť o tom, čo robiť, ak sa môže stať niečo neočakávané alebo ak je vek žiadateľa sporný.

Nástroj obsahuje rámčeky s praktickými tipmi pre opatrovníkov a ďalšími materiálmi na čítanie.

Vyhlásenie o odmietnutí zodpovednosti

Tento nástroj bol vypracovaný počas reformy spoločného európskeho azylového systému zodpovednými orgánmi EÚ. Uvedené nástroje však boli v čase vypracovania k dispozícii len ako návrhy, a nie ako konečné a prijaté právne dokumenty. Preto bol tento nástroj vypracovaný na základe nástrojov spoločného európskeho azylového systému, ktoré boli v čase jeho prípravy právne platné.

Informácie uvedené v tomto nástroji boli preskúmané, vyhodnotené a analyzované s maximálnou starostlivosťou. Tento dokument sa však nepovažuje za úplný.

⁽⁵⁾ Článok 25 [smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/32/EÚ](#) z 26. júna 2013 o spoločných konaniach o poskytovaní a odnímaní medzinárodnej ochrany (prepracované znenie), (Ú. v. EÚ L 180/60, 29.6.2013) (procedurálna smernica).

⁽⁶⁾ Ďalšie informácie nájdete v dokumente Agentúry Európskej únie pre základné práva (FRA) a Európskej komisie [Opatrovníctvo pre deti bez rodičovskej starostlivosti – Príručka na posilnenie opatrovníckych systémov s cieľom uspokojiť osobitné potreby detských obetí obchodovania s ľuďmi](#), 2015.

1. Konanie o azyle a vaša úloha opatrovníka

1.1. Čo je konanie o azyle?

Konanie o azyle je proces, ktorým členské štáty určujú, či osoba potrebuje medzinárodnú ochranu.

V kontexte EÚ sa medzinárodná ochrana (alebo azyl) poskytuje vo forme postavenia utečenca a postavenia osoby s doplnkovou ochranou ⁽⁷⁾. Viac informácií o definíciách týchto postavení nájdete v nástroji pre opatrovníkov týkajúcom sa úvodu do medzinárodnej ochrany v tomto súbore ⁽⁸⁾.

Potreba medzinárodnej ochrany môže vzniknúť z dôvodu rizika prenasledovania alebo vážneho bezprávia na základe týchto bodov:

- udalosti, ktoré sa odohrali počas pobytu žiadateľa v jeho krajine pôvodu, a/alebo
- udalosti, ku ktorým došlo po tom, ako žiadateľ opustil svoju krajinu pôvodu, čo sa označuje ako potreby vznikajúce *na mieste*. V tomto prípade môže potreba medzinárodnej ochrany vzniknúť, keď sa už jednotlivec nachádza na území členského štátu.

Konanie o azyle možno rozdeliť na fázy:

1. prístup ku konaniu;
2. dublinské konanie, aby sa určilo, ktorý členský štát je zodpovedný za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu;
3. fáza posúdenia;
4. fáza odvolania.

Táto brožúra opisuje fázy 1, 3 a 4. Postup na stanovenie toho, ktoré členské štáty musia posúdiť žiadosť o azyl, sa rieši v dokumente agentúr EUAA a FRA [Practical Tool for Guardians – Transnational procedures in the framework of international protection](#) [Praktický nástroj pre opatrovníkov – Nadnárodné konania], 2023.

⁽⁷⁾ Článok 2 písm. i) procedurálnej smernice.

⁽⁸⁾ EUAA-FRA, [Practical Tool for Guardians – Introduction to International Protection](#) [Praktický nástroj pre opatrovníkov – Úvod do medzinárodnej ochrany], október 2023.

Obrázok 1. Hlavné fázy konania o azyle**Vysvetlivky**

Zelená: prístup ku konaniu

Biela: dublinské konanie (v relevantných prípadoch)

Modrá: fáza posúdenia

Červená: fáza odvolania (v relevantných prípadoch)

1.2. Záruky spravodlivého a účinného konania

Každá osoba prichádzajúca do EÚ a uchádzajúca sa o medzinárodnú ochranu má nárok na primerané posúdenie svojich potrieb medzinárodnej ochrany. Títo ľudia môžu byť v mimoriadne ťažkej situácii, pretože sa nachádzajú v cudzom prostredí, čelia jazykovým a kultúrnym bariéram, ako aj psychologickým a iným prekážkam. Mohli utrpieť traumy.

Z týchto dôvodov sú procesné záruky nevyhnutné na zabezpečenie spravodlivého a účinného konania o azyle. Procedurálna smernica poskytuje žiadateľom o medzinárodnú ochranu určité procesné záruky s cieľom prekonať tieto prekážky.

Bez ohľadu na vek žiadateľa takéto hlavné procesné záruky zahŕňajú:

- právo žiadateľa zostať na území až do prijatia konečného rozhodnutia o jeho žiadosti, aby sa zabezpečilo dodržanie zásady zákazu vyhostenia alebo vrátenia (*non-refoulement*),
- záruky týkajúce sa osobného pohovoru, ktorý sa musí uskutočniť v jazyku, ktorý uchádzač uprednostňuje, alebo v inom jazyku, ktorému uchádzač rozumie a v ktorom dokáže zrozumiteľne komunikovať,
- právo na informácie: členské štáty musia čo najskôr poskytnúť všeobecné informácie o konaní o azyle,
- bezplatné právne a procesné informácie prispôbené potrebám žiadateľa,
- bezplatnú právnu pomoc na žiadosť žiadateľa a zastupovanie v odvolacom konaní,
- právo komunikovať s Vysokým komisárom Organizácie Spojených národov pre utečencov (UNHCR) vo všetkých fázach konania, ako aj s inými organizáciami poskytujúcimi právne poradenstvo alebo iné poradenstvo.

Niektorí žiadatelia môžu potrebovať osobitné procesné záruky. To platí najmä pre deti. Niektoré deti sa pohybujú cez hranice bez starostlivosti zodpovednej dospelé osoby alebo môžu zostať bez sprievodu po vstupe do EÚ alebo pred ním. Deti, ktoré cestujú samy po neznámych krajinách, sú vystavené vyššiemu riziku násillia, zneužívania a zanedbávania.

Vaša úloha opatrovníka

Ako kľúčová záruka pre deti bez sprievodu (alebo predpokladaného dieťaťa v prípade pochybností o veku) musí byť čo najskôr ustanovený nezávislý a kvalifikovaný opatrovník ⁽⁹⁾.

Ak z praktických dôvodov dieťaťu nemožno rýchlo prideliť stáleho opatrovníka, prijímú sa opatrenia na vymenovanie osoby, ktorá bude dočasne vykonávať úlohy opatrovníka. V takýchto prípadoch musia mať dočasní opatrovníci rovnakú kvalifikáciu a charakteristiky (napr. nezávislosť) ako stáli opatrovníci. Opatrovník by mal byť informovaný a malo by sa s ním konzultovať o všetkých aspektoch administratívneho procesu a mal by byť schopný sprevádzať dieťa počas celého konania.

Súvisiace publikácie agentúry EUAA

FRA, [elektronický vzdelávací kurz pre opatrovníkov](#), 2022.

FRA a Európska komisia, [Opatrovníctvo pre deti bez rodičovskej starostlivosti – Príručka na posilnenie opatrovníckych systémov s cieľom uspokojiť osobitné potreby detských obetí obchodovania s ľuďmi](#), 30. júna 2014.

Po vymenovaní za opatrovníka je vašou úlohou presadzovať najlepší záujem dieťaťa a v prípade potreby vykonávať právnu spôsobilosť pre dieťa ⁽¹⁰⁾.

Počas celého konania o azyle budete musieť venovať pozornosť viacerým dôležitým aspektom ochrany dieťaťa: presadzovanie najlepšieho záujmu dieťaťa, poskytovanie informácií vhodných pre dieťa, vypočutie názorov dieťaťa, zaistenie bezpečnosti dieťaťa a rešpektovanie celistvosti rodiny.

Najlepší záujem dieťaťa

Najlepší záujem dieťaťa je právo, zásada a procesné pravidlo uznané v medzinárodnom a európskom práve. Je základom pre všetky rozhodnutia týkajúce sa detí v kontexte migrácie. Jeho cieľom je zabezpečiť rozvoj dieťaťa a plné uplatňovanie všetkých práv stanovených v Dohovore Organizácie Spojených národov o právach dieťaťa (CRC).

V praxi to znamená, že vy ako opatrovník a všetci ostatní aktéri musíte posúdiť individuálne a špecifické okolnosti a potreby dieťaťa. Toto posúdenie je potrebné zohľadniť vo všetkých opatreniach a rozhodnutiach, ktoré majú vplyv na dieťa, či už z krátkodobého, strednodobého alebo dlhodobého hľadiska. V posúdení by mali byť zahrnuté minimálne tieto aspekty: názory dieťaťa; identita dieťaťa; rodinné prostredie a vzťahy; potreby v oblasti starostlivosti, ochrany a bezpečnosti; prípadné ďalšie zraniteľnosti; zdravotné a vzdelávacie aspekty.

Posudzovanie najlepšieho záujmu by sa malo vykonávať pravidelne, aby orgány zohľadnili vývoj a rozvoj dieťaťa a akékoľvek zmeny v jeho okolnostiach alebo názoroch. Dôležité

⁽⁹⁾ Článok 25 ods. 1 procedurálnej smernice.

⁽¹⁰⁾ Článok 25 ods. 1 písm. a) procedurálnej smernice, ako aj článok 24 smernice o podmienkach prijímania.

rozhodnutia týkajúce sa dieťaťa by mali tiež vysvetľovať, ako bol zohľadnený najlepší záujem dieťaťa a na základe čoho bolo rozhodnutie prijaté.

Ako opatrovník by ste mali zabezpečiť, aby príslušné orgány v konzultácii s vami a s dieťaťom pravidelne posudzovali a zohľadňovali najlepší záujem dieťaťa. Mali by ste byť v úzkom kontakte s dieťaťom a informovať orgány o akomkoľvek vývoji, ktorý by si vyžadoval nové rozhodnutie alebo zmenu prístupu.

Súvisiaca publikácia

EASO, [Praktická príručka o najlepšom záujme dieťaťa v azylových konaniach](#), 2019.

Poskytovanie informácií

Dieťa má vždy právo vyhľadávať, prijímať a zdieľať informácie zaručené v procedurálnej smernici ⁽¹⁾ a v smernici 2013/33/EÚ (smernica o podmienkach prijímania) ⁽¹²⁾. Informácie sa musia poskytovať v jazyku a spôsobom, ktorému dieťa rozumie. Za poskytovanie informácií dieťaťu sú zodpovední všetci aktéri, ktorí sú v kontakte s dieťaťom. Môže sa stať, že dieťa nedostane primerané informácie, nesprávne ich pochopí alebo ich zabudne. Ako opatrovník zodpovedáte za poskytovanie informácií, ako aj za zabezpečenie toho, aby sa príslušné informácie od iných aktérov dostali k dieťaťu.

Deti musia byť informované spôsobom, ktorým sa zabezpečí, aby pochopili povahu a účel procesov, na ktorých sa zúčastňujú, ako sú tieto procesy relevantné pre ich situáciu, možnosti, ktoré majú, možné výsledky a čo by pre ne znamenali. Tieto informácie by sa mali poskytovať s použitím vysvetlení vhodných pre deti, zohľadňujúcich rodové hľadisko a primeraných veku a kontextu dieťaťa, a to v jazyku, ktorému dieťa rozumie, aby sa dieťa mohlo zapojiť plne informovaným spôsobom.

Dieťaťu by sa v prípade potreby malo poskytnúť tlmočenie. Ak je to možné, tlmočník by mal mať skúsenosti s tlmočením pre deti.

Individuálne okolnosti, ako sú vek, zrelosť, potenciálne prierezové zraniteľnosti alebo kultúrne zázemie dieťaťa, ovplyvňujú jeho schopnosť prístupu k informáciám. Dieťa nemusí byť schopné čítať alebo mať trpezlivosť sústrediť sa na písaný text. Poskytujte informácie v zvládnuteľnom množstve, používajte jednoduchú slovnú zásobu, animácie a piktogramy a minimalizujte dĺžku textu.

⁽¹⁾ Článok 12 ods. 1 procedurálnej smernice.

⁽¹²⁾ Článok 5 [smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/33/EÚ](#) z 26. júna 2013, ktorou sa stanovujú normy pre prijímanie žiadateľov o medzinárodnú ochranu (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L 180, 29.6.2013).

Súvisiaca publikácia

Viac informácií o poskytovaní informácií nájdete v dokumente agentúry EUAA [Practical Guide on Information Provision in the Asylum Procedure](#) (Praktická príručka o poskytovaní informácií v konaní o azyle), december 2024.

Vypočutie názorov dieťaťa a účasť dieťaťa

Dieťa má právo vyjadriť svoje názory a postoje, buď osobne, alebo prostredníctvom svojho opatrovníka. Všetky pohovory s dieťaťom sa majú vždy vykonávať v bezpečnom, dôvernom, pohodlnom a pre dieťa prívetivom prostredí na vhodných miestach, ktoré pomáhajú budovať v dieťati dôveru. Názory a želania dieťaťa sa majú zohľadniť vzhľadom na vek a vyspelosť.

Vašou úlohou ako opatrovníka je tiež podporovať názory dieťaťa a zaručiť, aby orgány tieto názory zohľadňovali. Právo dieťaťa byť vypočuté by sa nemalo obmedzovať len na kontext osobného pohovoru. Orgány by mali venovať pozornosť názorom, potrebám a postojom dieťaťa aj mimo kontextu formálnejších pohovorov.

Zaistenie bezpečnosti dieťaťa

Deti musia byť počas celého konania o azyle chránené pred všetkými formami násillia, zneužívania, zanedbávania a vykorisťovania. Azyloví a prijímací úradníci musia zohľadňovať možné indikátory zraniteľnosti a rizík a venovať im pozornosť, aby zaistili bezpečnosť dieťaťa. Ako opatrovník by ste mali zhromažďovať informácie o blahu dieťaťa a o akýchkoľvek obavách týkajúcich sa ochrany alebo bezpečnosti. Zhromažďovanie takýchto informácií v praxi znamená byť k dispozícii a pravidelne komunikovať s dieťaťom, komunikovať s orgánmi a inými zainteresovanými odborníkmi, ako sú sociálni pracovníci, prijímací úradníci, učitelia a lekári, a prikladať získaným informáciám náležitú váhu.

Majte na pamäti potenciálne riziká pre dieťa, ako napríklad možnosť, že sa dieťa stretne s osobami, ktoré ho už mohli alebo môžu potenciálne vystaviť zneužívaniu, bezpráviu alebo obchodovaniu s ľuďmi. Ak sa dozviete o takejto vierohodnej hrozbe, je nevyhnutné bezodkladne informovať určeného úradníka v rámci príslušných orgánov. Je však nevyhnutné, aby orgány pri hodnotení situácie postupovali obozretne, aby sa zabránilo akémukoľvek ublíženiu dieťaťa.

Praktický tip

Možné kroky opatrovníka v súvislosti s bezpečnosťou dieťaťa:

- Informujte dieťa o existujúcich ochranných opatreniach, ktoré by sa mohli prijať.
- Zabezpečte, aby orgány priebežne vyhodnocovali riziká pre dieťa. Aktívne podporujte dieťa v jeho interakcii s príslušnými orgánmi a úradníkmi presadzovania práva.
- Okamžite informujte príslušné orgány, ak máte nové informácie týkajúce sa bezpečnosti dieťaťa, najmä ak sa domnievate, že by dieťa mohlo byť v nebezpečenstve.
- V prípade zmiznutia dieťaťa zabezpečte, aby boli príslušné orgány okamžite informované, aby vložili informácie o nezvestnom dieťati do Schengenského informačného systému a aby sa vynaložilo úsilie na jeho nájdenie.
- Pravidelne pripomínajte všetkým zúčastneným orgánom, aby nezdieľali informácie o postavení dieťaťa ako žiadateľa o medzinárodnú ochranu.

Rešpektovanie celistvosti rodiny a vyhľadávanie rodinných príslušníkov

Podľa *acquis* EÚ v oblasti azylu je jednou z hlavných povinností členských štátov vyhľadávať rodinných príslušníkov dieťaťa a zlúčiť dieťa s jeho rodinnými príslušníkmi, ak sa zistí, že je to v jeho najlepšom záujme ⁽¹³⁾. Orgány by mali začať vyhľadávať rodinných príslušníkov čo najskôr ⁽¹⁴⁾. Je dôležité poznamenať, že nájdenie rodiny nevedie automaticky k zlúčeniu rodiny.

Vyhľadávanie rodinných príslušníkov má tri hlavné ciele:

1. nájsť informácie o rodinných príslušníkoch dieťaťa alebo bývalých opatrovateľoch a o tom, kde sa nachádzajú;
2. pomáhať dieťaťu pri obnove rodinných vzťahov za predpokladu, že je to v ich najlepšom záujme;
3. umožniť zlúčenie dieťaťa s rodinnými príslušníkmi v hostiteľskej krajine v inej krajine EÚ+, v tretej krajine alebo v krajine pôvodu za predpokladu, že je to v najlepšom záujme dieťaťa ⁽¹⁵⁾.

⁽¹³⁾ Článok 24 smernice o podmienkach prijímania.

⁽¹⁴⁾ Článok 24 ods. 3 smernice o podmienkach prijímania.

⁽¹⁵⁾ V súlade s článkom 22 [Dohovoru Valného zhromaždenia OSN o právach dieťaťa](#), 20. novembra 1989, Organizácia Spojených národov, séria zmlúv, zv. 1577, s. 3, právo „na vyhľadávanie rodičov alebo iných členov rodiny dieťaťa – utečenca s cieľom získať informácie potrebné na jeho opätovné spojenie s rodinou“, a s článkom 10 ods. 3 písm. a) [smernice Rady 2003/86/ES](#) z 22. septembra 2003 o práve na zlúčenie rodiny (Ú. v. EÚ L 251, 3.10.2003), v ktorom sa stanovuje, že členské štáty musia povoliť vstup a pobyt jeho prvostupňovým príbuzným v priamej vzostupnej línii bez toho, aby sa uplatnili podmienky, a jeho opatrovníkovi alebo ktorémukoľvek inému rodinnému príslušníkovi, ak maloletý utečenec nemá žiadnych príbuzných v priamej vzostupnej línii alebo takýchto príbuzných nie je možné vypátrať.

V prípade detí, ktoré cestujú s inými príbuznými rodinnými príslušníkmi, ako sú ich rodičia alebo opatrovníci (známe ako deti odlúčené od rodičov), sa musia overiť a posúdiť aj rodinné väzby s týmito sprevádzajúcimi dospelými osobami. Vyhľadávanie rodinných príslušníkov by sa malo vykonávať aj v prípade detí odlúčených od rodičov s cieľom pochopiť, kde sa nachádzajú rodičia/opatrovníci.

Ako opatrovník by ste mali v tomto procese podporovať orgány a dieťa. To zahŕňa informovanie dieťaťa o účele vyhľadávania rodinných príslušníkov, ako aj snahu poznať názory dieťaťa a počúvanie týchto názorov. Mali by ste uľahčiť výmenu informácií s orgánmi s cieľom nadviazať kontakty s rodinou. Môžete tiež podporiť dieťa pri nadväzovaní kontaktu s rodinou a v prípade potreby ho sprevádzať pri ťažkých rozhodnutiach alebo rozhovoroch týkajúcich sa rodiny.

Praktický tip

Ako opatrovník zohrávate dôležitú úlohu pri vyhľadávaní rodinných príslušníkov. Berte do úvahy tieto veci:

- Deti bez sprievodu sa nemusia chcieť vrátiť do svojej krajiny pôvodu a mohli by interpretovať začatie postupu vyhľadávania rodinných príslušníkov ako krok smerom k návratu do svojej krajiny pôvodu; niekedy môžu byť pod tlakom rodín, aby zostali.
- Deti môžu mať skutočné a oprávnené obavy v súvislosti s vyhľadávaním rodinných príslušníkov a môžu sa domnievať, že vyhľadanie rodinných príslušníkov môže ohroziť ich alebo ich rodinu.
- Opatrovníci by mali podporovať dieťa pri zabezpečovaní toho, aby sa vyhľadávanie rodinných príslušníkov a prípadne zlúčenie rodiny uskutočnilo v najlepšom záujme dieťaťa, pričom by mali zohľadniť názory dieťaťa a uľahčiť výmenu informácií s orgánmi.

Súvisiaca publikácia

EASO, [EASO practical guide on family tracing](#) (Praktická príručka EASO o vyhľadávaní rodinných príslušníkov), marec 2016.

2. Prístup ku konaniu o azyle

Podanie žiadosti o medzinárodnú ochranu je základným právom každého dieťaťa. Dieťaťu by sa malo pomôcť pri prijatí informovaného rozhodnutia o podaní žiadosti o medzinárodnú ochranu ⁽¹⁶⁾. V tejto súvislosti by sa mali vopred poskytnúť informácie vhodné z hľadiska veku, pohlavia a kultúry. Názory dieťaťa na žiadosť o medzinárodnú ochranu by sa mali zohľadniť podľa jeho veku a vyspelosti.

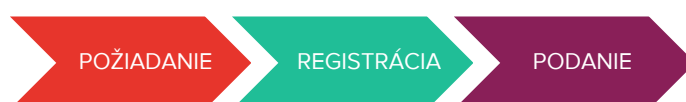
Vo svojej úlohe opatrovníka by ste mali podporovať deti v konaní o azyle od prvej fázy. Opatrovník by mal byť vymenovaný čo najskôr, aby sa zabezpečilo, že sa od začiatku zohľadnia najlepšie záujmy dieťaťa.

Je však možné, že sa na tomto procese začnete podieľať až po jeho začatí. To platí najmä v prípade, keď dieťa vyjadrilo svoju vôľu požiadať o medzinárodnú ochranu v okamihu prekročenia hranice alebo pri vystupovaní z lode, a teda skôr, ako vás príslušné orgány stihli vymenovať za opatrovníka.

Dieťaťu by sa mal poskytnúť prístup k právnomu poradenstvu a konzultáciám. Môže to pomôcť dieťaťu a vám ako opatrovníkovi pochopiť všetky procesné kroky konania o azyle, ktoré môžu byť pomerne zložité. Osvedčeným postupom je zabezpečiť, aby malo dieťa bezplatný prístup k službám právnej pomoci vo všetkých fázach konania o azyle. Právnomu poradcovi dieťaťa by sa tiež mala poskytnúť príležitosť zúčastniť sa na všetkých pohovoroch s dieťaťom.

Fáza „prístupu ku konaniu“ pozostáva z troch krokov, ako je znázornené na obrázku 2. Ide o požiadanie, registráciu a podanie žiadosti ⁽¹⁷⁾. Z týchto troch fáz vyplývajú pre žiadateľa určité práva a povinnosti.

Obrázok 2. Tri fázy prístupu ku konaniu o azyle

⁽¹⁶⁾ EASO, [Praktická príručka o najlepšom záujme dieťaťa v azylových konaniach](#), 2019.

⁽¹⁷⁾ V článku 6 procedurálnej smernice sa uvádzajú tieto fázy prístupu ku konaniam o azyle: požiadanie, registrácia a podanie žiadosti o medzinárodnú ochranu.

Praktický tip

V závislosti od právnych predpisov a praxe každého členského štátu sa terminológia, ktorá sa používa na označenie týchto fáz prístupu ku konaniu, môže líšiť. Môže byť užitočné oboznámiť sa s prekladom týchto troch krokov uvedených v článku 6 procedurálnej smernice ⁽¹⁸⁾. Registrácia a podanie žiadosti sa môžu uskutočniť súčasne. V ostatných prípadoch by sa všetky tri kroky mohli dokončiť v ten istý deň v rovnakom administratívnom prostredí. Ak sa tieto kroky uskutočňujú oddelene, vo fáze registrácie sa obvykle zbierajú základné údaje, ktoré umožnia prinajmenšom praktickú organizáciu prvotného prijatia. Ďalšie podrobnosti budú získané počas podania žiadosti.

2.1. Požiadanie o medzinárodnú ochranu

Požiadanie o medzinárodnú ochranu je úkon vyjadrenia želania osoby, v akejkoľvek forme a akémukoľvek vnútroštátnemu orgánu, získať medzinárodnú ochranu.

Požiadanie je prvým krokom k prístupu ku konaniu o azyle.

V okamihu, keď osoba vyjadrí svoje želanie získať medzinárodnú ochranu, považuje sa za žiadateľa o medzinárodnú ochranu.

Požiadanie sa môže uskutočniť v akejkoľvek forme. Nevyžaduje, aby žiadateľ vyplnil formulár. Žiadateľ môže dokonca požiadať tak, že slovne vyjadrí strach z návratu bez toho, aby výslovne použil výraz „azyl“ alebo „medzinárodná ochrana“. Mnohé deti, ktoré môžu potrebovať medzinárodnú ochranu, nemusia po príchode do krajiny jasne uviesť alebo dokonca ani pochopiť, že potrebujú azyl. Mnohé možno nepoznajú svoje práva a povinnosti alebo nemusia požiadať o ochranu, pretože mohli počuť nesprávne informácie alebo boli nesprávne informované o svojich právach a možnostiach, a to aj prevádzачmi.

Z požiadania vyplýva niekoľko práv a povinností, okrem iného:

- právo zostať na území členského štátu ⁽¹⁹⁾,
- právo na informácie v jazyku, ktorému žiadateľ rozumie, o tom, ako podať žiadosť o medzinárodnú ochranu, a o právach a povinnostiach žiadateľa počas konania o azyle ⁽²⁰⁾,
- právo komunikovať s UNHCR a/alebo inými organizáciami poskytujúcimi právne poradenstvo ⁽²¹⁾,

⁽¹⁸⁾ Preklad procedurálnej smernice do všetkých jazykov EÚ je dostupný na adrese: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2013/32/oj>.

⁽¹⁹⁾ Článok 9 procedurálnej smernice.

⁽²⁰⁾ Článok 12 ods. 1 písm. a) procedurálnej smernice.

⁽²¹⁾ Článok 12 ods. 1 písm. c) procedurálnej smernice.

- povinnosť členských štátov identifikovať/posúdiť, či žiadateľ potrebuje osobitné procesné záruky ⁽²²⁾ alebo či má osobitné potreby pri prijímaní ⁽²³⁾,
- povinnosť členských štátov poskytovať základné materiálne podmienky prijímania stanovené v smernici o podmienkach prijímania ⁽²⁴⁾,
- povinnosť žiadateľa spolupracovať s orgánmi ⁽²⁵⁾.

Vaša úloha opatrovníka

Mali by ste dokázať vybudovať určitú úroveň dôvery, aby ste vedeli identifikovať, kedy dieťa vyjadruje úmysel požiadať o ochranu, a aktívne informovať orgány o tom, že dieťa môže chcieť požiadať o ochranu. To znamená, že by ste mali s dieťaťom komunikovať, vypočuť si a zohľadniť jeho názory a zabezpečiť, aby dieťa v plnej miere pochopilo význam medzinárodnej ochrany, čo z nej vyplýva, ktoré práva z nej vyplývajú, a dôsledky.

Ak vás už vymenovali za opatrovníka, keď dieťa vyjadrí vôľu požiadať o medzinárodnú ochranu, vašou hlavnou úlohou je overiť, či je skutočne v najlepšom záujme dieťaťa požiadať o medzinárodnú ochranu.

V niektorých situáciách môžu byť v najlepšom záujme dieťaťa iné procesné cesty a právne postavenia, než je požiadanie o medzinárodnú ochranu. Tieto riešenia môžu zahŕňať napríklad nasmerovanie dieťaťa na konania určené pre obete obchodovania s ľuďmi alebo osoby bez štátnej príslušnosti, iné povolenia na pobyt, napríklad povolenie na pobyt na základe maloletosti dieťaťa, alebo usilovanie sa o viac ako jednu zákonnú cestu súčasne.

Mali by ste zhromaždiť všetky relevantné informácie a informovať dieťa o jeho právach týkajúcich sa možných dostupných zákonných ciest a dôsledkov súvisiacich s každým rozhodnutím. Navrhovanie vhodných riešení by sa malo vykonávať v koordinácii s príslušnými orgánmi pre ochranu detí a migračnými orgánmi. Vo svojej úlohe opatrovníka by ste mohli presadzovať, aby azylové orgány komunikovali s vnútroštátnymi systémami ochrany detí/ referenčnými mechanizmami a boli s nimi prepojené.

Praktické tipy

- Vždy dbajte na najlepší záujem dieťaťa.
- Budujte dobrú úroveň dôvery.
- Informujte dieťa o jeho právach a dostupných zákonných cestách.
- Pomôžte dieťaťu pri rozhodovaní o tom, či požiadať o medzinárodnú ochranu.
- Zhromaždite relevantné informácie na podporu žiadosti.
- Koordinujte svoju činnosť s ostatnými relevantnými aktérmi vo vašom členskom štáte a prijímajte rozhodnutia v spolupráci s orgánmi na ochranu detí.

⁽²²⁾ Článok 24 ods. 1 procedurálnej smernice.

⁽²³⁾ Článok 22 ods. 1 smernice o podmienkach prijímania.

⁽²⁴⁾ Článok 22 ods. 1 smernice o podmienkach prijímania.

⁽²⁵⁾ Článok 13 smernice o podmienkach prijímania.

Súvisiaca publikácia

EASO, [Praktická príručka o najlepšom záujme dieťaťa v azylových konaniach](#), 2019.

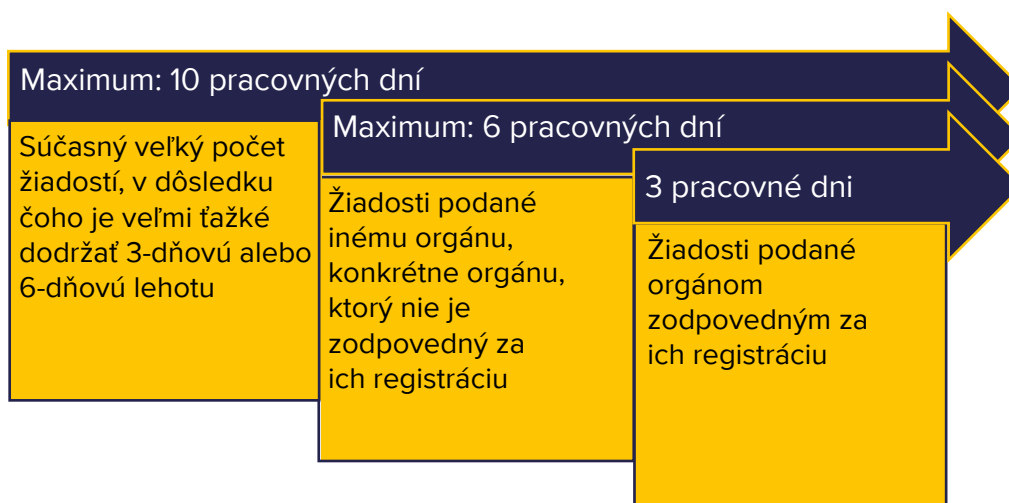
2.2. Registrácia žiadosti o medzinárodnú ochranu

Registrácia znamená, že sa vyhotoví záznam o úmysle žiadateľa požiadať o ochranu.

Cieľom registrácie žiadosti o azyl je vyhotovenie úradného záznamu tak, aby žiadateľ mohol účinne využívať svoje práva a plniť si povinnosti ⁽²⁶⁾. Z toho dôvodu treba registráciu vykonať čo najskôr, v lehotách stanovených v článku 6 procedurálnej smernice, ako je znázornené na obrázku 3 ďalej.

V tejto fáze orgány zhromažďujú základné osobné údaje o žiadateľovi, ako sú jeho meno, priezvisko, dátum a miesto narodenia a jeho štátna príslušnosť, ak ju má.

Obrázok 3. Lehoty na prístup ku konaniu stanovené v článku 6 procedurálnej smernice

V závislosti od veku dieťaťa budú členské štáty odoberať aj odtlačky prstov v súlade s lehotami stanovenými v nariadení (EÚ) č. 603/2013 (nariadenie Eurodac) ⁽²⁷⁾. Orgány musia dieťa informovať o tom, prečo mu odoberú odtlačky prstov a ako sa budú údaje používať. Odtlačky prstov sa musia odoberať pri plnom rešpektovaní ľudskej dôstojnosti.

⁽²⁶⁾ Odôvodnenie 27 procedurálnej smernice.

⁽²⁷⁾ Článok 9 ods. 1 [nariadenia Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) č. 603/2013](#) z 26. júna 2013 o zriadení systému Eurodac na porovnávanie odtlačkov prstov pre účinné uplatňovanie nariadenia (EÚ) č. 604/2013, ktorým sa ustanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov, a o žiadostiach orgánov členských štátov na presadzovanie práva a Europolu o porovnanie s údajmi v systéme Eurodac na účely presadzovania práva a o zmene nariadenia (EÚ) č. 1077/2011, ktorým sa zriaďuje Európska agentúra na prevádzkové riadenie rozsiahlych informačných systémov v priestore slobody, bezpečnosti a spravodlivosti (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L 180, 29.6.2013).

Súvisiace publikácie

EASO, [Praktická príručka o registrácii – Podávanie žiadostí o medzinárodnú ochranu](#), december 2021, kapitola VIII, časť A „Európska databáza odtlačkov prstov na identifikáciu žiadateľov o azyl“.

FRA, [Právo na informácie – Príručka pre orgány verejnej moci pri odoberaní odtlačkov pre EURODAC](#), december 2019.

Počas fázy registrácie orgány získajú cestovný pas dieťaťa, ak je k dispozícii, alebo akékoľvek iné doklady totožnosti, ako sú rodné listy, školské záznamy a záznamy o očkovaní. Deti musia informovať orgány o tom, kde sa nachádzajú ich rodičia a rodinní príslušníci. V tomto bode je mimoriadne dôležité uviesť, či niektorý rodinný príslušník žije v inej krajine EÚ+ na účely dublinského konania.

Súvisiaca publikácia

Postup na stanovenie toho, ktoré členské štáty musia posúdiť žiadosť o azyl, je uvedený v dokumente agentúr EUAA a FRA, [Practical Tool for Guardians – Transnational procedures in the framework of international protection](#) (Praktický nástroj pre opatrovníka – Nadnárodné konania), 2023.

Vaša úloha opatrovníka

Ako opatrovník by ste mohli začať posúdením informácií, ktoré sú o dieťati už k dispozícii. Mali by ste venovať pozornosť vyhláseniam dieťaťa o jeho osobnom príbehu a spýtať sa, či existuje nejaká dokumentácia, ktorú dieťa mohlo alebo by mohlo získať bez toho, aby sa vystavilo riziku. Užitočná dokumentácia by mohla zahŕňať školské záznamy, rodný list, záznamy o očkovaní, akékoľvek verejné články alebo dokumenty súvisiace s možnými dôvodmi úteku z jeho krajiny pôvodu a dokumenty alebo informácie týkajúce sa rodinných príslušníkov. Je tiež dôležité, aby ste venovali pozornosť typom žiadostí špecifickým pre deti (napr. dokumentácia týkajúca sa nútených/raných manželstiev, núteného náboru, mrzačenia/orezania ženských pohlavných orgánov, obchodovania s deťmi, rodinného a domáceho násillia, nútenej práce, sexuálneho zneužívania).

V závislosti od vašich vnútroštátnych postupov sa môžu pred registráciou alebo po nej vykonať lekárske prehliadky. Ako opatrovník by ste mali upozorniť lekára na akékoľvek zdravotné problémy, ktoré dieťa môže mať.

Okrem toho musia orgány posúdiť aj všetky možné osobitné potreby, ktoré dieťa môže mať. Proces identifikácie osobitných potrieb detí si vyžaduje aktívnu úlohu orgánov a mimovládnych aktérov zapojených do konania o azyle. Identifikáciu osobitných potrieb môžu vykonať orgány v čase požiadania, ale existujú prípady, keď sa identifikácia uskutočňuje až vo fáze registrácie alebo podania žiadosti, alebo neskôr. Zraniteľnosti, ktoré zakladajú osobitné potreby, sa môžu objaviť aj v neskoršej fáze.

Ak má dieťa osobitné potreby, mali by ste sa uistiť, že sú zavedené všetky procesné záruky, aby sa mohol uskutočniť ďalší krok, t. j. podanie. V závislosti od okolností by to napríklad mohlo zahŕňať prítomnosť psychológa, tlmočníka mužského alebo ženského pohlavia v závislosti od preferencií dieťaťa alebo možnosti, aby ho podporil poradca alebo právny poradca.

Praktické tipy

- Uistite sa, že je k dispozícii tlmočník.
- Uistite sa, že dieťa je informované o svojich právach a povinnostiach počas procesu registrácie.
- Informujte orgány, ak je známe, kde sa zdržiavajú rodičia alebo iní rodinní príslušníci.
- Ak viete, že dieťa má osobitné potreby, uistite sa, že sú známe a riešené orgánmi.
- Zhromaždite príslušnú dokumentáciu na podporu žiadosti dieťaťa a poskytnite ju príslušným orgánom.

2.3. Podanie žiadosti o medzinárodnú ochranu

Podanie znamená dokončenie procesu požiadania o medzinárodnú ochranu.

Podaním sa ukončí fáza prístupu ku konaniu. V tomto okamihu sa začína posúdenie žiadosti.

Fáza podania je mimoriadne dôležitá, keďže informácie sa zhromažďujú počas tejto fázy a poskytujú sa rozhodujúcemu orgánu. To tvorí základ osobného pohovoru.

Členské štáty sú povinné zabezpečiť, aby osoba, ktorá žiada o medzinárodnú ochranu, mala možnosť podať žiadosť čo najskôr ⁽²⁸⁾. Ak sa však osoba zdrží podania svojej žiadosti, rozhodujúci orgán môže pri absencii opodstatnených dôvodov rozhodnúť o zastavení konania ⁽²⁹⁾. Podanie sa vo všeobecnosti uskutočňuje osobne. Písomná registrácia sa môže vykonať len v osobitných prípadoch, napríklad ak je dieťa telesne postihnuté alebo je v nemocnici. V týchto výnimočných prípadoch si overte svoje vnútroštátne postupy.

Čas na prípravu sa líši v závislosti od konkrétneho prípadu, osobnej situácie žiadateľa (napr. zvažte prierezové zraniteľnosti, zdravotné problémy atď.) a tiež od dostupnosti informácií o dieťati pred uskutočnením registrácie.

Členské štáty môžu stanoviť ďalšie pravidlá pre podanie, napríklad vnútroštátne právne predpisy môžu stanoviť, že podanie sa musí uskutočniť osobne a/alebo na určenom mieste ⁽³⁰⁾.

⁽²⁸⁾ Článok 6 ods. 2 procedurálnej smernice.

⁽²⁹⁾ Článok 6 ods. 2 a článok 28 procedurálnej smernice.

⁽³⁰⁾ Článok 6 ods. 3 procedurálnej smernice.

Z podania vyplývajú ďalšie osobitné práva a povinnosti vrátane:

- začatia lehoty pre konanie o posúdení žiadosti ⁽³¹⁾,
- začatia lehoty pre proces určovania krajiny EÚ+ zodpovednej za posúdenie žiadosti (dublinské konanie).

Konania o azyle pre deti sa majú vybavovať s vysokou prioritou. Je však dôležité individualizovať trvanie konania buď uprednostnením žiadosti dieťaťa, alebo predĺžením obdobia na oddych a zotavenie pred stanovením dátumu pohovoru, ak je to v najlepšom záujme dieťaťa.

V konaniach na hraniciach a skrátených konaniach sa uplatňujú odlišné normy v porovnaní s riadnym konaním o azyle. Skrátenými konaniami sa zavádzajú kratšie procesné kroky, najmä ak je pravdepodobné, že žiadosť bude zjavne neopodstatnená. Ak sa o medzinárodnú ochranu žiada na hranici alebo v tranzitnom priestore, členské štáty môžu stanoviť postupy posúdenia prípustnosti a/alebo vecného posúdenia na týchto miestach a v tejto súvislosti môžu byť žiadatelia zaistení alebo môže byť obmedzený ich voľný pohyb. V procedurálnej smernici sa však stanovuje výnimka ⁽³²⁾ z uplatňovania konaní na hraniciach a skrátených konaní na deti. Ak v súvislosti s takýmito konaniami nie je možné zabezpečiť primeranú podporu požadovanú pre deti, deti musia byť vyňaté.

Vaša úloha opatrovníka

Táto fáza podania žiadosti je mimoriadne dôležitá a ako opatrovník by ste pri nej mali byť prítomný. Pamätajte na to, že v závislosti od členského štátu registrácia a podanie nesmú byť dve samostatné fázy konania, ale len jedna.

Dieťa by tiež malo dostať všetky dôležité informácie písomne vo svojom materinskom jazyku alebo jazyku, ktorému dieťa rozumie alebo o ktorom sa odôvodnene predpokladá, že mu rozumie. Zaznamenajú sa osobné údaje a dieťa by malo mať možnosť potvrdiť svoje osobné údaje a dvakrát skontrolovať, či sú zaregistrované správne. Ak sa osobné údaje dieťaťa získali už vo fáze požiadania alebo registrácie, dieťa by malo mať možnosť skontrolovať, či boli zaregistrované správne.

Mnohé deti, najmä ak práve pricestovali, nebudú oboznámené s tým, že ich budú orgány formálne vypočúvať. To môže viesť k tomu, že dieťa bude zmätené, aké informácie musí v tomto konkrétnom prostredí poskytnúť, alebo môže pociťovať nedôveru, ak malo predtým negatívne interakcie s odborníkmi.

Vo svojej úlohe opatrovníka by ste dieťa mali ubezpečiť o úlohe orgánu vzhľadom na skutočnosť, že dieťa mohlo mať ťažké vzťahy so svojimi rodičmi alebo inými dospelými osobami alebo mohlo byť vystavené traume alebo diskriminácii. Budete musieť venovať zvýšenú pozornosť tomu, aby ste dieťa upokojili a vysvetlili mu spôsobom vhodným pre dieťa každý krok konania a úlohu orgánov v tejto súvislosti.

⁽³¹⁾ Článok 31 ods. 3 procedurálnej smernice.

⁽³²⁾ Článok 24 ods. 3 procedurálnej smernice.

Mali by ste vysvetliť, že všetko, o čom sa diskutuje, je dôverné a že informácie poskytnuté orgánom zapojeným do konania o posúdení žiadosti o medzinárodnú ochranu nemôžu byť poskytnuté ani zaslané orgánom krajiny pôvodu dieťaťa. Pre dieťa je dôležité vedieť to, aby sa pri rozprávaní svojho príbehu cítilo pokojne. Ako opatrovník by ste mali dieťaťu zdôrazniť, že je dôležité, aby hovorilo pravdu a poskytlo orgánom čo najviac informácií.

Ak má dieťa ťažkosti s vysvetľovaním, ak si nepamätá, ak vidíte, že sa pri spomínaní a vysvetľovaní cíti unavené alebo sa trápi, je vždy vhodné poskytnúť mu viac času a požiadať o prestávky. Počas podania sa od dieťaťa nebude vyžadovať, aby vysvetlilo a/alebo napísalo všetky dôvody, pre ktoré opustilo svoju krajinu/utieklo z nej, ale len tie najdôležitejšie.

Praktické tipy

Dieťa by ste mali informovať o tom, čo možno očakávať v tejto fáze. Napríklad o:

- cieľi podania,
- právach dieťaťa v tejto fáze konania,
- obsahu a krokoch počas podávania žiadosti,
- povinnosti žiadateľa uviesť pravdu a o možných dôsledkoch nepravdivých vyhlásení,
- úlohe tlmočníka,
- úlohe sprevádzajúcich osôb, ak existujú,
- povinnosti mlčanlivosti, ktorú má orgán,
- možnosti požiadať o prestávky,
- účele zvukového záznamu (ak je to relevantné).

Pred ukončením fázy podania by sa orgány mali uistiť, že správne zaregistrovali všetky informácie. Z rôznych dôvodov môže počas registrácie dôjsť k nedorozumeniam alebo nejasnostiam. Ubezpečte dieťa, že je normálne, že je neisté a/alebo má pochybnosti o tom, čo bolo povedané počas stretnutia. Vysvetlite mu, že môže klásť otázky a preformulovať odpovede, ak neboli dobre pochopené.

Orgány môžu mať rôzne postupy týkajúce sa úradných podpisov správy o podaní. Podpis sa môže vyžadovať buď od opatrovníka, alebo od dieťaťa, alebo od oboch. Je osvedčeným postupom, aby si orgány vyžiadali podpis dieťaťa aj opatrovníka. Po schválení a podpísaní tejto správy vám bude vydaná jej kópia spolu s kópiami všetkých ďalších dokumentov.

2.4. Čo sa stane, ak je vek dieťaťa spochybnený?

Vek je základným prvkom identity dieťaťa a určuje aj vzťah medzi štátom a osobou. Zmeny veku ako také môžu viesť k nadobudnutiu osobitných práv a povinností.

Ak dieťa bez sprievodu nemôže poskytnúť žiadny typ dokladov, orgány môžu rozhodnúť o vykonaní posúdenia veku. Posudzovanie veku je proces, ktorým sa orgány snažia odhadnúť chronologický vek alebo vekový rozsah osoby s cieľom určiť, či je jednotlivec dieťa alebo dospelý.

Chronologický vek nehrá dôležitú úlohu pri získavaní statusu dospelého vo všetkých kultúrach. V niektorých kultúrach sa deti považujú za dospelé hneď, ako prejdú určitými fyzickými zmenami, alebo ak sa zosobášia. Z týchto dôvodov je možné, že niektoré deti nemusia poznať svoj chronologický vek a je pre nich ťažké pochopiť jeho význam v európskych kultúrach. Tento kultúrny rozdiel môže mať za následok trochu nejasné vyjadrenia týkajúce sa dátumu narodenia alebo veku.

Môže sa tiež stať, že deti predstierajú, že sú dospelými, aby pokračovali vo svojej ceste alebo sa vyhli ubytovaniu pod dohľadom. V iných situáciách môže dospelý žiadateľ tvrdiť, že je dieťaťom s cieľom využiť určitú výhodu systému pre deti.

Metódy posudzovania veku by mali byť multidisciplinárne a lekárske metódy by sa mali používať ako posledná možnosť.

V smernici o konaní o azyle sa stanovuje niekoľko záruk, ako aj metódy na zabezpečenie toho, aby posudzovanie veku nebolo invazívne. Metódy by sa mali vykonať kaskádovým prístupom počnúc posúdením dokumentov, psychosociálnym pohovorom a až potom by sa malo pristúpiť k lekárskeym testom.

Niektoré lekárske metódy posudzovania veku sú skutočne invazívne, môžu byť traumatické pre dieťa a musia sa dôkladne zvážiť. Odhad založený len na fyzickom vzhľade nemožno považovať za metódu posudzovania veku, keďže etnické charakteristiky, ako aj životné udalosti jednotlivcov môžu ovplyvniť vzhľad osoby.

Zatiaľ čo postup posudzovania prebieha a vek ešte nie je odhadnutý, musí sa uplatniť pochybnosť vykladaná v prospech osoby a žiadateľ sa musí považovať za dieťa.

Vaša úloha opatrovníka

Odporúča sa, aby orgány pred začatím postupov posudzovania veku za účasti opatrovníka vykonali posúdenie najlepšieho záujmu s cieľom pochopiť situáciu dieťaťa a prípadné negatívne dôsledky posudzovania veku alebo metód, ktoré sa majú použiť.

Orgány by mali dieťaťu poskytnúť informácie o rozsahu a metódach používaných pri posudzovaní veku, aby sa zabezpečilo, že dieťa môže plne porozumieť procesu a zúčastniť sa na ňom. Mali by ste podporovať proces poskytovania informácií.

Dieťa a/alebo vy ako opatrovník by ste mali poskytnúť svoj informovaný súhlas s vykonaním lekárskej prehliadky. Žiadne automatické predpoklady ani dôsledky by nemali viesť k odmietnutiu súhlasu.

Vašou úlohou opatrovníka je podporiť dieťa v pochopení postupu posudzovania veku a pochopiť, či dieťa môže poskytnúť orgánu nejakú užitočnú dokumentáciu, ktorá by mu pomohla pri určovaní veku. Mali by ste dieťa informovať o odôvodnení posúdenia veku,

pomôcť dieťaťu získať ďalšiu dokumentáciu, pripraviť dieťa na psychosociálne posúdenie alebo lekársky test, poskytnúť alebo odmietnuť súhlas s lekárskeym testom a sprevádzať dieťa počas procesu atď.

Nie všetky členské štáty pred posúdením veku pridávajú opatrovníka. Môže sa stať, že budete vymenovaný (-á) za opatrovníka až po vykonaní posúdenia. Ak áno, diskutujte s maloletou osobou o tom, ako posudzovanie prebiehalo. Niektorým deťom sa môže zdať, že posúdenie je dosť obťažujúce alebo sa im nepáči, že orgány neveria ich deklarovanému veku. Dieťa môže potrebovať určitú podporu alebo informácie na prekonanie nejakých otvorených problémov.

Súvisiaca publikácia

EUAA, [All You Need to Know about Age Assessment](#) (Všetko, čo potrebujete vedieť o posudzovaní veku), január 2022.

Animácie úradu EASO:

- [Age assessment for children](#) (Posudzovanie veku detí), 2020.
- [Age assessment for practitioners](#) (Posudzovanie veku pre odborníkov z praxe), 2019.

EASO, [Practical Guide on Age Assessment – Second edition](#) (Praktická príručka o posudzovaní veku – druhé vydanie), september 2018.

FRA, [Age assessment and fingerprinting of children in asylum procedures – Minimum age requirements concerning children's rights in the EU](#) (Posudzovanie veku a odber odtlačkov prstov detí v konaniach o azyle – Požiadavky na minimálny vek v súvislosti s právami detí v EÚ), apríl 2018.

3. Právo na dôstojný život počas azylového konania

3.1. Podmienky prijímania

Cieľom smernice o podmienkach prijímania je zabezpečiť žiadateľom o azyl vrátane detí dôstojnú životnú úroveň a porovnateľné životné podmienky vo všetkých členských štátoch EÚ.

Členské štáty musia informovať deti bez sprievodu v primeranej lehote, najneskôr však do pätnástich dní od podania ich žiadosti o medzinárodnú ochranu, o existujúcich výhodách a povinnostiach, ktoré musia plniť v súvislosti s podmienkami prijímania ⁽³³⁾.

V smernici o podmienkach prijímania sa vymedzujú osobitné kategórie zraniteľných žiadateľov o medzinárodnú ochranu ⁽³⁴⁾, ktoré zahŕňajú deti bez sprievodu ⁽³⁵⁾, a stanovuje sa v nej povinnosť štátov zohľadniť osobitnú situáciu týchto zraniteľných osôb.

Súvisiace publikácie

EASO, [Usmernenie týkajúce sa podmienok prijímania detí bez sprievodu: prevádzkové normy a ukazovatele](#), december 2018.

Agentúra FRA a Európska komisia, [Handbook on Guardianship for Unaccompanied Children](#) (Opatrovníctvo pre deti bez rodičovskej starostlivosti – Príručka na posilnenie opatrovníckych systémov s cieľom uspokojiť osobitné potreby detských obetí obchodovania s ľuďmi), 2014.

Dôstojné podmienky prijímania si vyžadujú primerané bývanie, prístup k zdravotnej starostlivosti, vzdelaniu, potravinám, oblečeniu a ďalším základným potrebám.

Prístup k ubytovaniu

Členské štáty EÚ a krajiny pridružené k schengenskému priestoru zvyčajne ubytovávajú deti bez sprievodu v samostatných prijímacích zariadeniach, vo vyhradených priestoroch pre deti bez sprievodu v bežných prijímacích zariadeniach, v bežných zariadeniach starostlivosti alebo v náhradných rodinách. Ak sa deťom bez sprievodu zabezpečí ubytovanie v inštitucionálnych zariadeniach, takéto zariadenia musia byť prispôbené osobitným potrebám detí a musia mať zamestnancov kvalifikovaných na zohľadňovanie potrieb detí bez sprievodu.

Pestúnska starostlivosť je primeraným a často uprednostňovaným, ako aj nákladovo efektívnym spôsobom ubytovania detí bez sprievodu.

⁽³³⁾ Článok 5 smernice o podmienkach prijímania.

⁽³⁴⁾ Článok 21 smernice o podmienkach prijímania.

⁽³⁵⁾ Článok 2 písm. e) smernice o podmienkach prijímania.

Prideľovanie detí do prijímacích zariadení sa musí vykonávať s prvoradým ohľadom na najlepší záujem dieťaťa a v súlade so zásadou celistvosti rodiny, ako aj so zreteľom na osobitné potreby pri prijímaní, ktoré deti bez sprievodu môžu mať. Členské štáty však môžu zaviesť systém vyváženého rozdelenia žiadateľov o medzinárodnú ochranu na svojom území.

Je dôležité vždy informovať orgány o mieste, kde je dieťa ubytované, a informovať azylové orgány o tom, či a kedy dieťa zmení adresu. Tým by sa malo zaručiť, že nedôjde k strate žiadnej komunikácie týkajúcej sa konania.

Prístup k zdravotnej starostlivosti

Deti prichádzajúce do vašej krajiny môžu trpieť fyzickými alebo emocionálnymi problémami v dôsledku nahromadenia traumy a pretrvávajúcej tiesňovej situácie. Preto si vyžadujú osobitnú starostlivosť. Deti žiadajúce o azyl majú právo na prístup k zdravotnej starostlivosti vrátane preventívnej starostlivosti, duševnej zdravotnej starostlivosti a psychosociálnej podpory, ako aj k sexuálnej a reprodukčnej zdravotnej starostlivosti.

Prístup k vzdelávaniu

Vzdelávanie by malo byť zaručené pre deti žiadajúce o azyl za rovnakých podmienok ako pre deti, ktoré sú štátnymi príslušníkmi danej krajiny. Členské štáty by mali zvážiť zabezpečenie prístupu pre všetky deti po dosiahnutí veku povinnej školskej dochádzky a nad rámec ustanovení o povinnom vzdelávaní. Vy ako opatrovník by ste mali dieťa podporovať pri hľadaní vhodnej školy, odborného vzdelávania alebo vzdelávacej dráhy. V prípade potreby budete možno musieť komunikovať so školskými orgánmi a učiteľmi.

Strava, oblečenie a iné nepotravinové položky a príspevky

Poznámka k terminológii

Pojem „strava“ zahŕňa potraviny, ako aj nealkoholické nápoje. Pojem „oblečenie“ sa vzťahuje na odev aj obuv. Pojem „nepotravinové položky“ označuje základné domáce potreby okrem potravín vrátane potrieb osobnej hygieny, čistiacich a pracích prostriedkov, posteľnej bielizne či uterákov. Medzi nepotravinové položky patria aj školské pomôcky.

Strava, oblečenie a iné nepotravinové položky, ako aj denné príspevky na výdavky tvoria základnú súčasť materiálnych podmienok prijímania.

Deťom možno poskytnúť stravu, oblečenie a iné nepotravinové položky v naturáliách alebo vo forme finančných príspevkov alebo poukázok. To znamená, že ak sa členské štáty EÚ a krajiny pridružené k schengenskému priestoru rozhodnú poskytnúť deťom bez sprievodu finančný príspevok na pokrytie týchto nákladov, tento príspevok by mal v plnej miere pokrývať náklady na tieto položky. Poskytovanie nepotravinových položiek, ako aj poskytnuté množstvo by sa

malo vždy uskutočňovať so zreteľom na osobnú situáciu každého dieťaťa. Napríklad dieťa už môže mať dostatok oblečenia alebo iných nepotravinových položiek, a preto nemusí dostať ďalšie položky.

Ako opatrovník budete možno musieť podporovať dieťa pri správe príspevkov v závislosti od jeho veku a vyspelosti.

Vaša úloha opatrovníka

Ako opatrovník by ste mali overiť, či váš členský štát dodržiava normy prijímania, a ak nie, mali by ste sa so svojimi obavami obrátiť na príslušné orgány.

Aby ste dieťa nezaťažili príliš veľkým množstvom informácií pri prvotnom prijatí, mali by ste mu ich poskytovať v rôznych časových intervaloch a pravidelne, pričom by ste mali zohľadniť potreby dieťaťa a jeho vyspelosť. Deti bez sprievodu by mali dostávať informácie o prijímaní (napríklad domový poriadok, kto robí čo, hlavní zamestnanci, mechanizmy podávania sťažností), ako aj o dostupných podporných opatreniach. Tieto opatrenia zahŕňajú psychosociálne poradenstvo a rôzne typy pomoci, ako je podpora detí bez sprievodu pri prístupe do školy, k lekárskej starostlivosti, ku kultúrnej mediácii, k riešeniu konfliktov a poradenstvu o ďalších krokoch.

Takisto by ste mali mať na pamäti, že v súvislosti s prijímaním by mohli existovať bezpečnostné riziká pre deti. To znamená, že by ste sa mali uistiť, že sa deti bez sprievodu zdržiavajú na bezpečnom mieste. Fyzicky bezpečné miesto automaticky neznamená, že ide o bezpečné miesto; musí poskytovať aj dostatočnú sociálnu a emocionálnu bezpečnosť, ktorá umožňuje primeraný vývoj dieťaťa.

V oznámení Európskej komisie o ochrane migrujúcich detí ⁽³⁶⁾ sa vyzýva na vytvorenie vnútorných politík na ochranu detí vo všetkých organizáciách a orgánoch, ktoré sú v kontakte s deťmi, vrátane prijímacích zariadení. Vnútorná politika bezpečnosti alebo ochrany detí je súbor interných pravidiel, ktorými sa objasňuje, čo organizácia alebo skupina urobí na účely zaistenia bezpečnosti detí.

Prvotné posúdenie by sa malo uskutočniť ihneď po príchode s cieľom nájsť pre deti bez sprievodu čo najlepšie ubytovanie. Komplexné posúdenia by mali byť priebežné a multidisciplinárne. Orgány by mali tiež zapojiť a informovať vás ako opatrovníka. Zmena ubytovania by sa mala obmedziť na minimum a mala by sa uskutočniť len vtedy, ak je to v najlepšom záujme dieťaťa ⁽³⁷⁾.

Ak sa deťom bez sprievodu zabezpečí ubytovanie v inštitucionálnych zariadeniach, tieto zariadenia musia byť prispôsobené osobitným potrebám detí a mať zamestnancov kvalifikovaných na zohľadňovanie potrieb detí. Prijímacie priestory pre deti by mali byť citlivé na vek, rod a rozmanitosť a mali by ponúkať vhodné rekreačné a vzdelávacie príležitosti. Vy ako opatrovník musíte byť informovaný (-á) o zdravotnom stave a v prípade potreby by ste spolu so zdravotníckym pracovníkom mali sledovať zdravotný stav dieťaťa. Mali by ste byť

⁽³⁶⁾ Európska komisia, [Oznámenie Komisie](#) Európskemu parlamentu, Ochrana migrujúcich detí, 12. apríla 2017, COM(2017) 211 final.

⁽³⁷⁾ Článok 24 ods. 3 smernice o podmienkach prijímania.

v pravidelnom kontakte s prijímacími pracovníkmi, aby ste pochopili, či u dieťaťa vzniknú špecifické potreby, a spoločne spolupracovali na ich riešení.

Súvisiace publikácie a nástroje

Nahliadnite do dokumentu agentúry EUAA [Nástroj na posudzovanie podmienok prijímania](#) s cieľom posúdiť primeranú životnú úroveň detí bez sprievodu a do súvisiaceho usmernenia úradu EASO [Usmernenie týkajúce sa podmienok prijímania detí bez sprievodu: prevádzkové normy a ukazovatele](#), december 2018

[Portál Let's Speak Asylum](#) agentúry EUAA – referenčný portál pre poskytovateľov informácií a odborníkov, ktorí navrhujú komunikačné aktivity a aktivity týkajúce sa poskytovania informácií v oblasti azyly a prijímania.

Pokiaľ ide o zariadenia na hraniciach alebo v ich blízkosti, pozri aj dokument agentúry FRA [Initial-reception facilities at external borders: fundamental rights issues to consider](#) (Prvotné prijímacie zariadenia na externých hraniciach: otázky týkajúce sa základných práv, ktoré sa majú zväžiť), marec 2021.

3.2. Imigračné zaistenie

Deti vrátane detí bez sprievodu a detí odlúčených od rodičov by v zásade nemali byť zaistené na účely súvisiace s prisťahovalectvom bez ohľadu na ich právne/migračné postavenie alebo právne/migračné postavenie ich rodičov. Iniciatívy Organizácie Spojených národov a Rady Európy sa zameriavajú na ukončenie imigračného zašťovania detí ⁽³⁸⁾.

Zaistenie detí je v práve EÚ stanovené len „ako krajné opatrenie“, ktoré sa uplatňuje vo výnimočných prípadoch len vtedy, ak sa „nedajú účinne uplatniť miernejšie donucovacie alternatívne opatrenia“ ⁽³⁹⁾. Pokiaľ ide konkrétne o deti bez sprievodu, v smernici o podmienkach prijímania sa uvádza, že „sa zaistia len vo výnimočných situáciách. Musí sa vyvinúť maximálne úsilie o čo najrýchlejšie prepustenie zaistenej maloletej osoby bez sprievodu“ ⁽⁴⁰⁾.

Existujú presvedčivé dôkazy o tom, že zaistenie má hlboký a negatívny vplyv na zdravie a vývoj detí a môže narušiť ich psychickú a fyzickú pohodu a ohroziť ich kognitívny vývoj. Zaistené deti sú vystavené riziku depresie a úzkosti a často sa u nich prejavujú príznaky zodpovedajúce posttraumatickej stresovej poruche, ako sú nespavosť, nočné mory a nočné pomočovanie ⁽⁴¹⁾.

⁽³⁸⁾ FRA, [European legal and policy framework on immigration detention of children](#) (Európsky právny a politický rámec pre imigračné zaistenie detí), jún 2017, kapitola 2. „Právo na slobodu a bezpečnosť“.

⁽³⁹⁾ Článok 11 ods. 2 smernice o podmienkach prijímania.

⁽⁴⁰⁾ Článok 11 ods. 3 smernice o podmienkach prijímania.

⁽⁴¹⁾ Viac informácií o negatívnych účinkoch zaistenia na deti je k dispozícii v dokumente medziagentúrnej pracovnej skupiny pre ukončenie imigračného zaistenia detí [Ending Child Immigration Detention](#) (Ukončenie imigračného zaistenia detí), 2016 a v práci Alice Farmer „[The impact of immigration detention on children](#)“ (Vplyv imigračného zaistenia na deti) vo *Forced Migration Review*, 44, Refugee Studies Centre, Oxford Department of International Development, Oxfordská univerzita, september 2013.

Keď sa za výnimočných okolností zvažuje rozhodnutie o zaistení detí, musia sa vždy preskúmať alternatívy k zaisteniu, pričom sa uprednostnia možnosti náhradnej starostlivosti v rodine alebo iné vhodné alternatívne opatrenia starostlivosti, ako určia príslušné orgány. V smernici o podmienkach prijímania sa uvádzajú alternatívy k zaisteniu, ktoré nezahŕňajú pozbavenie osobnej slobody, ako napríklad pravidelné hlásenie sa orgánom, zloženie finančnej zábezpeky alebo povinnosť zdržiavať sa na určenom mieste, ktoré by sa mali stanoviť vo vnútroštátnom práve ⁽⁴²⁾. Zoznam nie je úplný a môžu sa použiť iné alternatívy a prispôsobenejšie opatrenia vzhľadom na konkrétnu situáciu detí ⁽⁴³⁾.

Ak je dieťa vo výnimočných prípadoch pozbavené slobody, musia sa dodržiavať tieto záruky ⁽⁴⁴⁾:

- zaistenie by malo trvať čo najkratší čas ⁽⁴⁵⁾,
- príkaz na zaistenie by sa mal vydať písomne a musia sa v ňom uviesť dôvody týkajúce sa skutkového, ako aj právneho stavu, na ktorých je zaistenie založené ⁽⁴⁶⁾,
- musí byť vyvinuté maximálne úsilie na prepustenie zaistených detí a na ich umiestnenie do vhodného ubytovacieho zariadenia ⁽⁴⁷⁾,
- zaistené deti musia mať možnosť zapájať sa do voľnočasových aktivít, a to vrátane hier a rekreačných činností zodpovedajúcich ich veku ⁽⁴⁸⁾,
- zaistené deti nesmú byť nikdy zaistené v ústave na výkon väzby a musia byť ubytované oddelene od dospelých osôb ⁽⁴⁹⁾,
- životná úroveň musí byť primeraná fyzickému, psychickému, duchovnému, morálnemu a sociálnemu rozvoju dieťaťa ⁽⁵⁰⁾,
- zaistené deti by mali mať prístup k účinným prostriedkom nápravy a bezplatnému právnomu zastúpeniu ⁽⁵¹⁾.

Okrem toho sú deťom bez sprievodu venované osobitné ustanovenia:

- musí sa vyvinúť maximálne úsilie o čo najrýchlejšie prepustenie maloletej osoby bez sprievodu ⁽⁵²⁾,
- deti musia byť podľa možnosti ubytované v inštitúciách disponujúcich personálom a zariadeniami zohľadňujúcimi potreby ich vekovej skupiny ⁽⁵³⁾,
- napokon, zaistenie by nemalo brániť určeniu opatrovníka, aby sa zaručilo podanie žiadosti ⁽⁵⁴⁾.

⁽⁴²⁾ Článok 8 ods. 4 smernice o podmienkach prijímania.

⁽⁴³⁾ Príklady a najlepšie postupy alternatív k zaisteniu nájdete v databáze alternatív k zaisteniu Medzinárodnej koalície pre zaistenie, ktorá je k dispozícii na adrese: <https://database.idcoalition.org/>.

⁽⁴⁴⁾ Články 9 a 10 smernice o podmienkach prijímania.

⁽⁴⁵⁾ Článok 11 ods. 2 smernice o podmienkach prijímania.

⁽⁴⁶⁾ Článok 9 ods. 2 smernice o podmienkach prijímania.

⁽⁴⁷⁾ Článok 11 ods. 2 smernice o podmienkach prijímania.

⁽⁴⁸⁾ Článok 11 ods. 2 smernice o podmienkach prijímania.

⁽⁴⁹⁾ Článok 10 ods. 3 smernice o podmienkach prijímania.

⁽⁵⁰⁾ Článok 23 ods. 1 smernice o podmienkach prijímania.

⁽⁵¹⁾ Článok 5 ods. 4 [Charty základných práv Európskej únie](#), 26. októbra 2012, 2012/C 326/02.

⁽⁵²⁾ Článok 9 ods. 1 a článok 11 ods. 3 smernice o podmienkach prijímania.

⁽⁵³⁾ Článok 11 ods. 3 smernice o podmienkach prijímania.

⁽⁵⁴⁾ Jeden relevantný právny odkaz sa nachádza v odôvodneniach smernice o podmienkach prijímania, v ktorej sa stanovujú minimálne normy pre prijímanie žiadateľov. V odôvodnení 9 smernice o podmienkach prijímania sa zdôrazňuje význam vymenovania opatrovníka pre maloleté osoby bez sprievodu. Hoci sa tento odkaz výslovne nezaobera otázkou zaistenia, zdôrazňuje význam vymenovania opatrovníka na ochranu práv dieťaťa.

Vaša úloha opatrovníka

V prípadoch zaistených detí môžu opatrovníci aktívne podporovať dieťa pri vymenovaní právnik a alebo právneho zástupcu. Opatrovník by mal požiadať orgány o potvrdenie, že pred uložením opatrení zaistenia bolo vykonané individuálne posúdenie definujúce najlepš í záujem spolu so všetkými relevantnými okolnosťami, že toto opatrenie je krajným riešením a nie je k dispozícii žiadne iné alternatívne, nedonucovacie opatrenie.

Vy ako opatrovník by ste spolu s právnikom alebo právnym zástupcom mali dôkladne posúdiť všetky rozhodnutia o zaistení dieťaťa bez sprievodu, dĺžku zaistenia a preskúmať podmienky jeho zaistenia a blaho dieťaťa.

4. Fáza posúdenia

Po dokončení registrácie žiadosti o medzinárodnú ochranu orgány žiadosť o medzinárodnú ochranu posúdia. Cieľom fázy posúdenia je určiť, či žiadateľ spĺňa podmienky na medzinárodnú ochranu, t. j. na postavenie utečenca alebo osoby s doplnkovou ochranou.

Posúdenie sa musí ukončiť čo najskôr, do šiestich mesiacov od podania žiadosti alebo od okamihu skutočného odovzdania žiadateľa do zodpovedného členského štátu v rámci dublinského konania. Za osobitných podmienok možno všeobecnú lehotu šiestich mesiacov predĺžiť na 15 mesiacov, 18 mesiacov a 21 mesiacov ⁽⁵⁵⁾.

Proces posúdenia pozostáva z týchto krokov:

- fáza prípustnosti (nepovinná),
- osobný pohovor,
- prijatie rozhodnutia,
- oznámenie.

4.1. Fáza prípustnosti (nepovinná)

Zavedenie etapy prípustnosti nie je povinné.

Cieľom fázy prípustnosti je určiť, či sa žiadosť bude alebo nebude posudzovať z vecného hľadiska, teda na základe dôvodov, pre ktoré osoba opustila svoju krajinu a požiadala o medzinárodnú ochranu. Prípustnosť je predbežné posúdenie, ktoré sa vykonáva s cieľom rozhodnúť, či žiadosť môže byť prijatá alebo nie.

Existuje päť dôvodov, prečo sa orgány môžu rozhodnúť vykonať posúdenie prípustnosti ⁽⁵⁶⁾.

- Medzinárodná ochrana už bola poskytnutá v inom členskom štáte.
- Uplatňuje sa koncepcia prvej krajiny azylu ⁽⁵⁷⁾. Prvou krajinou azylu je buď krajina, v ktorej bolo žiadateľovi priznané postavenie utečenca, ktoré je stále platné, alebo krajina, v ktorej má žiadateľ dostatočnú ochranu vrátane ochrany pred vyhodením alebo vrátením (refoulement), a za predpokladu, že žiadateľ bude prijatý späť do uvedenej krajiny.
- Uplatňuje sa koncepcia bezpečnej tretej krajiny ⁽⁵⁸⁾. Bezpečná tretia krajina je krajina, ktorá je bezpečná ⁽⁵⁹⁾, a krajina, ku ktorej má žiadateľ napriek tomu, že nie je občanom uvedenej krajiny, zmysluplnú väzbu.

⁽⁵⁵⁾ Článok 31 ods. 3, 4 a 5 procedurálnej smernice.

⁽⁵⁶⁾ Článok 33 ods. 2 procedurálnej smernice.

⁽⁵⁷⁾ Článok 35 procedurálnej smernice.

⁽⁵⁸⁾ Článok 38 procedurálnej smernice.

⁽⁵⁹⁾ V súlade s kritériami stanovenými v článku 38 ods. 1 procedurálnej smernice.

- Žiadosť je následná žiadosť ⁽⁶⁰⁾ bez nových prvkov alebo zistení.
- Žiadosť podáva osoba závislá od žiadateľa po tom, ako pôvodne súhlasila s tým, že jej prípad bude súčasťou žiadosti podanej v jej mene, a neexistujú nijaké skutočnosti týkajúce sa situácie tejto závislej osoby, ktoré by odôvodňovali samostatnú žiadosť.

Posúdenie prípustnosti si vyžaduje pohovor o prípustnosti ⁽⁶¹⁾, okrem prípadov, keď sa považuje za následnú žiadosť ⁽⁶²⁾. Žiadateľ má právo na účinný opravný prostriedok proti rozhodnutiu o prípustnosti ⁽⁶³⁾. Ďalšie podrobnosti nájdete v príslušných vnútroštátnych právnych predpisoch.

Vaša úloha opatrovníka

Ako opatrovník by ste sa mali oboznámiť s vnútroštátnymi právnymi predpismi a s tým, či sú dôvody prípustnosti stanovené v právnych predpisoch a potenciálne uplatniteľné na dieťa, ktoré zastupujete.

Ak sa uskutoční konanie o prípustnosti, mali by ste podporiť orgány a dieťa s cieľom uľahčiť tento proces. Ako opatrovník by ste mali zabezpečiť, aby sa v konaní o prípustnosti zohľadnili osobitné okolnosti dieťaťa bez sprievodu, ktoré zastupujete, a akékoľvek osobitné potreby, ktoré dieťa môže mať, ako napríklad konkrétny dátum a čas pohovoru, tlmočnícke služby alebo iné.

Ak sa uskutoční pohovor o prípustnosti, pripravíte dieťa na pohovor a poskytnete mu dostatočné informácie, aby pochopilo účel konania a mohlo sa cítiť pokojne. Dieťa by ste na pohovore mali sprevádzať.

Okrem toho by ste sa mali spojiť s právnym poradcom, ak už bol vymenovaný, a to aj v prípade možného odvolania v prípade zamietavého rozhodnutia o prípustnosti.

4.2. Osobný pohovor

Právo na osobný pohovor

Na zabezpečenie spravodlivého konania je nevyhnutné, aby žiadateľ dostal príležitosť osobne a bez zasahovania vysvetliť ⁽⁶⁴⁾ dôvod (-y), prečo musel opustiť svoju krajinu a prečo sa nemôže alebo nechce vrátiť do svojej krajiny pôvodu alebo do krajiny obvyklého pobytu.

V procedurálnej smernici sa stanovuje, že žiadateľ musí mať možnosť zúčastniť sa na osobnom pohovore o vecnej stránke svojej žiadosti predtým, ako orgány rozhodnú o jeho žiadosti ⁽⁶⁵⁾.

⁽⁶⁰⁾ Článok 33 ods. 2 písm. d) procedurálnej smernice.

⁽⁶¹⁾ Článok 34 ods. 1 procedurálnej smernice.

⁽⁶²⁾ Článok 42 ods. 2 procedurálnej smernice.

⁽⁶³⁾ Článok 46 ods. 1 písm. a) bod ii) procedurálnej smernice.

⁽⁶⁴⁾ Článok 12 Dohovoru OSN o právach dieťaťa.

⁽⁶⁵⁾ Článok 14 ods. 1 procedurálnej smernice.

Pohovor sa môže vynechať len za veľmi obmedzených okolností, t. j. vtedy, keď ⁽⁶⁶⁾:

- orgán môže prijať kladné rozhodnutie týkajúce sa postavenia utečenca len na základe dostupných dôkazov alebo
- žiadateľ nie je na pohovor pripravený alebo ho nie je schopný absolvovať v dôsledku okolností, na ktoré nemá vplyv.

Pohovor musí viesť kvalifikovaný a vyškolený personál s pomocou tlmočníka (ak je to potrebné) a počas pohovoru by sa mali zohľadniť rodové otázky. To zahŕňa aj to, že žiadateľ môže požiadať o to, aby osoba, ktorá vedie pohovor, a tlmočník boli rovnakého alebo iného pohlavia ako on. Osobný rozhovor sa musí viesť v súlade so zásadou dôvernosti ⁽⁶⁷⁾.

Pohovory s deťmi by sa mali viesť spôsobom primeraným deťom, pretože deti nemusia byť schopné formulovať svoje tvrdenia rovnakým spôsobom ako dospelí ⁽⁶⁸⁾. Je možné, že dieťa sa samo nerozhodlo opustiť krajinu pôvodu a nemusí ani chápať okolnosti, prečo muselo odísť. Deti môžu mať v závislosti od svojho veku, pôvodu a skúseností vrátane traumy problémy s rozprávaním o tom, čo zažili. Taktiež môžu pociťovať nedôveru alebo strach z orgánov v dôsledku skúseností z úteku alebo z tranzitných krajín. Pre všetky tieto skutočnosti deti ani nemusia vedieť, či by mohli čeliť prenasledovaniu alebo vážnemu bezpráviu, keby sa vrátili do svojej krajiny.

Je možné, že orgány môžu rozhodnúť o pozastavení alebo odložení osobného pohovoru za rôznych okolností. Takéto situácie môžu okrem iného zahŕňať toto:

- je potrebný dlhší čas z dôvodu neistej situácie v krajine pôvodu, ktorá má byť podľa očakávaní dočasná, alebo je potrebná ďalšia dokumentácia na posúdenie žiadosti,
- dieťa sa nemôže zúčastniť na osobnom pohovore z dôvodu zdravotných problémov,
- existujú problémy s komunikáciou s tlmočníkom.

Ak nastane niektorá z týchto situácií alebo iné odôvodnené okolnosti, v súlade so zaužívanou praxou vašich vnútroštátnych orgánov bude pohovor preložený na iný termín a vy dostanete oznámenie o novom termíne.

Vaša úloha opatrovníka

Pred pohovorom

V právnych predpisoch sa stanovuje, že pozvánka na pohovor (alebo vypočutie) sa zvyčajne oznamuje v písomnej forme dieťaťu a opatrovníkovi. Keď sa dieťa javí ako hlboko traumatizované alebo neschopné vyjadriť sa, pohovor môže byť pre dieťa škodlivý alebo môže sťažiť jeho zotavenie. V týchto prípadoch by sa pohovor nemal uskutočniť alebo by mal byť odložený dovtedy, kým naň dieťa nebude pripravené.

⁽⁶⁶⁾ Článok 14 ods. 2 procedurálnej smernice.

⁽⁶⁷⁾ Článok 15 ods. 2 procedurálnej smernice.

⁽⁶⁸⁾ Článok 15 ods. 3 písm. e) procedurálnej smernice.

Ako opatrovník by ste mohli navrhnúť azylovým orgánom, aby buď urýchlili konanie, alebo odložili osobný pohovor. Dieťa tak bude mať viac času na odpočinok a zotavenie, ako aj na prípravu na pohovor a prispôsobenie sa prostrediu pred pokračovaním v konaní.

Je dôležité, aby ste dieťa usmernili pri príprave na pohovor a v pochopení toho, čo môže byť užitočné v súvislosti s jeho dôvodmi úteku, jeho cestou a osobným príbehom. Dieťaťu by ste mali povedať, aký typ informácií budú orgány požadovať. Môže ísť o informácie o ceste dieťaťa, dôvodoch žiadosti o azyl, o tom, kto ho v krajine pôvodu vystavuje nebezpečenstvu, o informácie o jeho rodine, ako aj o veciach, o ktorých sa ťažko hovorí, napríklad o tom, že zažilo traumatické situácie alebo bolo ich svedkom, a o zdravotných alebo psychických problémoch.

Keď dieťa pochopí, o čom je pohovor, je dôležité preskúmať, či má dieťa možnosť bezpečne získať chýbajúce informácie alebo potenciálnu dokumentáciu na podporu svojho tvrdenia bez toho, aby sa vystavilo riziku. Musíte posúdiť, či je bezpečné a v najlepšom záujme dieťaťa kontaktovať rodinných príslušníkov v krajine pôvodu. Mohli by mať možnosť poslať dokumenty poštou alebo jednoducho podporiť dieťa pri získavaní/potvrdzovaní informácií o dátumoch týkajúcich sa určitých udalostí alebo skutočnosti, ktoré by mohli byť dôležité na poskytnutie orgánom.

Okrem toho by ste mali dieťaťu vysvetliť, ako sa pohovor uskutočňuje, kde a ako sa dostať na miesto, usporiadanie miestností, kto bude prítomný počas pohovoru, ako dlho bude trvať, čo sa od dieťaťa očakáva, predpísané oblečenie a akýkoľvek iný aspekt. Mali by ste odpovedať na všetky otázky, ktoré by dieťa mohlo mať.

Počas pohovoru

Ako opatrovník by ste mali zvážiť nasledujúce body počas pohovoru.

- Pohovory nie sú verejné. Samozrejme, ako opatrovník by ste mali byť prítomný (-á) počas pohovoru s dieťaťom. Na vypočutí bude prítomný tlmočník, ktorý ovláda jazyk uvedený vo fáze podania a tlmočí, čo sa hovorí.
- Zohrávate kľúčovú úlohu pri zabezpečovaní toho, aby osoba vedúca pohovor zohľadňovala najlepší záujem dieťaťa. Dieťa by sa malo nachádzať v stave duševnej pohody. Zamestnanec poverený prípadom a tlmočník by mali mať obzvlášť proaktívny a empatický postoj.
- Informácie a otázky by mali byť formulované jednoduchým, priamym a jasným spôsobom. Je potrebné uistiť sa, že dieťa rozumie, pretože niektoré deti sa môžu obávať osôb predstavujúcich autoritu, nemajú z dôvodu svojho veku, kultúrneho zázemia alebo psychického stavu odvahu klásť otázky alebo sa priznať, že nerozumejú.
- Vysvetlite a pripomeňte dieťaťu (spôsobom, ktorému dieťa rozumie), že pohovory sa riadia zásadou dôvernosti, a dôkladne vysvetlite akékoľvek obmedzenia týkajúce sa dôvernosti a výnimiek.
- V prípadoch, keď dieťa zažilo traumu, nemusí byť ochotné alebo schopné vyjadriť akékoľvek pocity alebo sa podeliť o svoj príbeh. Mali by sa vyhľadať odborníci na pohovory, ktorí by používali alternatívne metódy, poskytl poradenstvo alebo

nasmerovali dieťa na príslušnú podporu. Môžete požiadať o odloženie vypočutia, ak existujú obavy týkajúce sa zdravia, ktoré musia byť potvrdené, alebo z akýchkoľvek iných vážnych dôvodov.

- Mali by sa použiť techniky pohovorov vhodné pre deti, ktoré sú prispôsobené veku dieťaťa a úrovni jeho zrelosti.
- Dajte deťom právo klásť otázky a požiadajte o súhlas pred zdieľaním informácií s inými aktérmi, ako je napríklad postúpenie ich prípadu iným službám.
- V prípadoch, keď dieťa môže na pohovore sprevádzať okrem vás ako opatrovníka aj dôveryhodná dospelá osoba, dieťa si musí túto osobu vybrať a súhlasiť s jej prítomnosťou.
- Ak si to dieťa želá, pohovory s dieťaťom by mal podľa možnosti viesť zamestnanec poverený prípadom a tlmočník rovnakého alebo iného pohlavia ako dieťa. Na tento účel by malo byť dieťa o tejto možnosti informované a mala by mu byť ponúknutá.
- Ak sa vzhľadom na osobitné okolnosti alebo potreby dieťaťa (obdobie školských alebo odborných skúšok alebo mimoriadne stresujúce obdobie pre dieťa) pohovor nemôže uskutočniť alebo ho treba preložiť/prispôsobiť, malo by sa vynaložiť všetko úsilie na prispôbenie pohovoru potrebám dieťaťa.
- Pomôžte osobám vedúcim pohovor a tlmočníkom identifikovať a používať najvhodnejšie metódy na komunikáciu s deťmi so zdravotným postihnutím pri súčasnom kladení dôrazu na inklúziu a prístupnosť.

Pri nahrávaní rozhovoru

Pri každom osobnom pohovore sa vyhotoví záznam ⁽⁶⁹⁾ s cieľom umožniť členskému štátu prístup k vyhláseniam žiadateľa na ďalšie posúdenie, ale aj ako záruka na zabezpečenie spravodlivosti, účinnosti a objektívnosti.

Záznam môže byť vyhotovený v dvoch rôznych formách ⁽⁷⁰⁾:

- podrobná správa obsahujúca všetky podstatné prvky alebo
- doslovný prepis.

Okrem toho môžu členské štáty vyhotoviť aj zvukový alebo audiovizuálny záznam osobného pohovoru. Správa z osobného pohovoru musí obsahovať všetky podrobnosti a vyhlásenia žiadateľa a musí byť objektívna, neutrálna a nestranná.

Vy aj dieťa musíte byť informovaní o obsahu správy alebo prepisu (v prípade potreby s pomocou tlmočníka) a musíte mať možnosť vyjadriť svoje pripomienky (napr. na konci osobného pohovoru), a to ešte predtým, ako budete požiadaní o potvrdenie záznamu ⁽⁷¹⁾.

⁽⁶⁹⁾ Článok 17 procedurálnej smernice.

⁽⁷⁰⁾ Článok 17 ods. 2 procedurálnej smernice.

⁽⁷¹⁾ Článok 17 ods. 3 procedurálnej smernice.

V závislosti od vnútroštátneho kontextu môže byť opatrovníkovi umožnené uviesť pripomienky/poznámky na konci osobného pohovoru. Skontrolujte si svoje vnútroštátne právne predpisy, aby ste zistili, či to tak je vo vašom vnútroštátnom kontexte, a v prípade potreby využite túto príležitosť.

Po pohovore

Ako opatrovník by ste sa po pohovore mali s dieťaťom stretnúť, aby ste diskutovali o tom, ako sa dieťa cítilo v súvislosti s pohovorom, či sa domnievalo, že je schopné poskytnúť všetky relevantné informácie, alebo či existujú ďalšie aspekty, o ktorých sa dieťa domnievalo, že sa nimi nemôže podeliť. Ako opatrovník môžete požiadať dieťa o súhlas s informovaním orgánov o akýchkoľvek nových informáciách, ktoré by ste mohli dostať.

Informujte dieťa o očakávanom čase čakania na vydanie rozhodnutia. Mali by ste tiež vysvetliť možné dôsledky rozhodnutia. Pomôže to dieťaťu zvládnuť svoje očakávania a pripraviť sa na oznámenie rozhodnutia. Dieťa by si malo byť vedomé toho, že v prípade zamietnutia by sa v lehote stanovenej v procedurálnej smernici malo podať odvolanie.

4.3. Rozhodovací proces a oznamovanie

Po primeranom posúdení žiadosti je rozhodujúci orgán povinný vydať rozhodnutie o vecnej stránke žiadosti, čo môže viesť k poskytnutiu medzinárodnej ochrany (postavenie utečenca alebo postavenie osoby s doplnkovou ochranou) alebo k zamietavému rozhodnutiu (neprípustnosť, zamietnutie alebo vylúčenie).

Posúdenie žiadosti dieťaťa

Posúdenie sa musí vykonať a uskutočniť objektívne, nestranne a individuálne ⁽⁷²⁾.

Posúdenie sa vykonáva na základe vyhlásení dieťaťa (ústnych a písomných) a dostupných dokumentov, ako aj na základe informácií o krajine pôvodu ⁽⁷³⁾ a prípadne iných dôkazov (napr. znaleckých posudkov, lekárskeho a psychologického správ). Informácie o krajine pôvodu sa vzťahujú na informácie o krajinách pôvodu alebo obvyklého pobytu žiadateľov bez štátnej príslušnosti, ako aj o krajinách tranzitu alebo návratu a sociálno-ekonomickej, právnej, politickej, ľudskoprávnej, konfliktnej a humanitárnej situácii v uvedenej krajine alebo uvedených krajinách v danom čase. Orgány ich môžu použiť na potvrdenie alebo vyvrátenie vyhlásení dieťaťa.

Typy rozhodnutia

Prvostupňové rozhodnutie o žiadosti o medzinárodnú ochranu je buď:

- priznať postavenie utečenca,
- poskytnúť doplnkovú ochranu,
- zamietnuť žiadosť.

⁽⁷²⁾ Článok 10 ods. 3 písm. a) procedurálnej smernice.

⁽⁷³⁾ Informačné správy o krajine pôvodu agentúry EUAA sú k dispozícii na adrese <https://coi.euaa.europa.eu/>.

Rozhodujúci orgán vždy najprv posúdi, či žiadateľ spĺňa podmienky na priznanie postavenia utečenca, a ak nie, či je žiadateľ oprávnený na doplnkovú ochranu ⁽⁷⁴⁾.

V závislosti od vnútroštátnych právnych predpisov môže rozhodujúci orgán uznať inú formu vnútroštátnej ochrany na základe humanitárnych dôvodov.

Oznámenie rozhodnutia

Dieťa musí byť o rozhodnutí informované v primeranej lehote ⁽⁷⁵⁾ a v jazyku, ktorému rozumie alebo o ktorom sa odôvodnene predpokladá, že mu rozumie ⁽⁷⁶⁾. Oznámenie môže byť zaslané vám ako opatrovníkovi dieťaťa.

Forma rozhodnutia

Rozhodnutia sú individuálne ⁽⁷⁷⁾ a vždy sa vydávajú písomne ⁽⁷⁸⁾.

Ak je rozhodnutie zamietavé alebo poskytuje doplnkovú ochranu (a teda zamietlo žiadosť o priznanie postavenia utečenca), musí obsahovať tieto informácie:

- skutkové a právne dôvody rozhodnutia,
- písomné pokyny a procesné kroky, ako sa odvolať proti tomuto rozhodnutiu ⁽⁷⁹⁾.

Kroky nasledujúce po prvostupňovom rozhodnutí

Ak sa rozhodnutím priznáva postavenie utečenca alebo doplnková ochrana, dieťa má prístup k viacerým právam a toto môže mať vplyv na ubytovanie a iné nároky dieťaťa ⁽⁸⁰⁾.

Ak je rozhodnutie zamietavé, dieťa má právo sa proti nemu odvolať ⁽⁸¹⁾. Dieťa sa môže odvolať aj proti rozhodnutiu o poskytnutí doplnkovej ochrany, ak sa domnieva, že mu malo byť priznané postavenie utečenca.

Vaša úloha opatrovníka

Po oznámení rozhodnutia vám a dieťaťu by ste mali dieťa sprevádzať, aby bolo oznámenie rozhodnutia čo najbezproblémovšie. V prvom rade by ste sa mali stretnúť s dieťaťom, aby ste si prečítali rozhodnutie spoločne a aby ste mu vysvetlili všetky dôsledky.

Ak je rozhodnutie kladné a priznáva postavenie utečenca alebo doplnkovú ochranu, prediskutujete, aké dôsledky to môže mať pre dieťa, napríklad či sa jeho ubytovanie bude musieť zmeniť.

V závislosti od vnútroštátneho kontextu môže byť pre následné kroky vymenovaný iný opatrovník a vy už nebudete dieťa zastupovať. V takom prípade by ste sa mali uistiť, že po dohode s dieťaťom odovzdáte všetky informácie novému opatrovníkovi.

⁽⁷⁴⁾ Článok 10 ods. 2 procedurálnej smernice.

⁽⁷⁵⁾ Článok 12 ods. 1 písm. e) procedurálnej smernice.

⁽⁷⁶⁾ Článok 12 ods. 1 písm. f) procedurálnej smernice.

⁽⁷⁷⁾ Článok 10 ods. 3 písm. a) procedurálnej smernice s možnou výnimkou stanovenou v článku 11 ods. 3 procedurálnej smernice.

⁽⁷⁸⁾ Článok 11 ods. 1 procedurálnej smernice.

⁽⁷⁹⁾ Článok 11 ods. 2 procedurálnej smernice.

⁽⁸⁰⁾ EUAA-FRA, [Practical Tool for Guardians – Introduction to international protection](#) (Praktický nástroj pre opatrovníkov – Úvod do medzinárodnej ochrany), október 2023.

⁽⁸¹⁾ Článok 46 procedurálnej smernice.

Pre každé dieťa je potrebný dlhodobý plán „trvalého riešenia“ v najlepšom záujme dieťaťa. Takéto riešenie by malo zohľadňovať bezprostredné a dlhodobé potreby dieťaťa, ale aj celé spektrum hľadísk relevantných pre konkrétnu situáciu daného dieťaťa. Napríklad, keď sa dieťaťu prizná postavenie utečenca, môže byť v jeho najlepšom záujme požiadať o zlúčenie rodiny. Prostredníctvom zlúčenia rodiny by dieťa mohlo požiadať o zlúčenie a priviesť svojich rodičov do miesta pobytu dieťaťa. Mali by ste sa ubezpečiť, že pri žiadosti o zlúčenie rodiny poskytuje pomoc právnik.

Ako opatrovník by ste sa mali zúčastňovať na všetkých rozhodnutiach orgánov týkajúcich sa života detí, ktoré zastupujete. Mali by ste zabezpečiť, aby sa s deťmi konzultovalo a aby sa zúčastnili na rozhodovaní o ich budúcnosti.

Ak bude rozhodnutie zamietavé, budete musieť dieťa podporiť v tomto náročnom procese. Zamietavé rozhodnutie bude pre dieťa momentom sklamaní a straty nádeje. Budte trpezlivý (-á), empatický (-á) a prejavte pochopenie. Mali by ste zaistiť bezpečnosť dieťaťa a predchádzať akýmkoľvek rizikám pre dieťa, ako je napríklad užívanie drog alebo zapojenie sa do trestnej činnosti v dôsledku frustrácie. Dieťa môže potrebovať psychologickú podporu a mali by ste mu pomôcť v prístupe k službám v oblasti duševného zdravia.

V prípade zamietavého rozhodnutia by dieťa mohlo uvažovať aj o tom, že sa stane nezvestným a pokúsi sa dostať do inej krajiny. Mali by ste vysvetliť všetky riziká takéhoto rozhodnutia, ako aj právne dôsledky.

Ak je rozhodnutie zamietavé alebo poskytuje doplnkovú ochranu, ale nie postavenie utečenca, môžete sa vy a dieťa s podporou právnika proti tomuto rozhodnutiu odvolať. Pozrite si kapitolu [5. „Odvolanie proti zamietavému rozhodnutiu“](#), kde sú uvedené účinné opravné prostriedky.

5. Odvolanie proti zamietavému rozhodnutiu

Žiadateľ má právo podať odvolanie proti rozhodnutiu o poskytnutí doplnkovej ochrany (keďže takéto rozhodnutie znamená zamietnutie priznania postavenia utečenca) a proti akémukoľvek zamietavému prvostupňovému rozhodnutiu ⁽⁸²⁾, t. j.:

- **zamietnutie:** rozhodnutie, v ktorom sa usudzuje, že v príbehu dieťaťa neexistujú opodstatnené dôvody na priznanie postavenia utečenca,
- **rozhodnutie o vylúčení:** ak orgány dospeli k záveru, že existujú vážne dôvody domnievať sa, že dieťa – ktoré dosiahlo minimálny vek pre trestnú zodpovednosť – spáchalo napríklad vojnové zločiny alebo závažný nepochopiteľný trestný čin mimo krajiny, v ktorej dieťa žiada o azyl (alebo v prípade doplnkovej ochrany, že predstavuje nebezpečenstvo pre spoločnosť alebo bezpečnosť členského štátu) ⁽⁸³⁾.
- **rozhodnutie,** ktorým sa žiadosť považuje za neprípustnú, ako je podrobne uvedené v oddiele [4.1. „Fáza prípustnosti \(nepovinná\)“](#).

Účinný opravný prostriedok sa podáva formou odvolania na súd alebo tribunál. Odvolanie sa musí podať v stanovenej lehote, táto lehota a súvisiace spôsoby sú stanovené vo vnútroštátnom práve, všetky informácie potrebné na uplatnenie prístupu ku konaniu o účinnom opravnom prostriedku by mali byť uvedené v rozhodnutí.

Opravný prostriedok umožňuje úplné posúdenie skutkových aj právnych otázok vrátane prípadného posúdenia potrieb medzinárodnej ochrany. Kľúčovou zárukou pre žiadateľa je právo na spravodlivé a verejné vypočutie ⁽⁸⁴⁾.

Členské štáty musia stanoviť primerané lehoty a iné potrebné pravidlá na to, aby žiadateľ mohol uplatniť svoje právo na účinný opravný prostriedok ⁽⁸⁵⁾. Na overenie uplatniteľných lehôt a všetkých ostatných podrobností si pozrite vaše vnútroštátne právne predpisy.

Členské štáty sú povinné zabezpečiť, aby sa vo fáze odvolania na požiadanie poskytla bezplatná právna pomoc a zastupovanie ⁽⁸⁶⁾.

⁽⁸²⁾ Článok 46 procedurálnej smernice.

⁽⁸³⁾ Dôvody vylúčenia z postavenia utečenca a doplnkovej ochrany stanovené v [smernici Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ](#) z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L 337, 20.12.2011) sú podobné a vyplývajú z ustanovení článku 1F [Dohovoru Valného zhromaždenia OSN o právnom postavení utečencov](#) z roku 1951, Ženeva, 28. júla 1951, Organizácia Spojených národov, séria zmlúv, zv. 189, s. 137, a [Protokolu týkajúceho sa právneho postavenia utečencov](#), 31. januára 1967, Organizácia Spojených národov, séria zmlúv, zv. 606, s. 267.

Treba však poznamenať, že dôvody vylúčenia stanovené v smernici 2011/95/EÚ pre postavenie utečenca (článok 12) a doplnkovú ochranu (článok 17) nie sú úplne rovnaké. Článkom 17 ods. 1 smernice sa odstraňujú niektoré požiadavky v prípade závažných trestných činov [článok 17 ods. 1 písm. b)] a zavádzajú sa ďalšie dôvody na vylúčenie z doplnkovej ochrany [článok 17 ods. 1 písm. d) a článok 17 ods. 3]. Ďalšie usmernenia sa nachádzajú v dokumente úradu EASO, [EASO Praktická príručka: vylúčenie](#), január 2017.

⁽⁸⁴⁾ Ako sa stanovuje v článku 47 [Charty základných práv Európskej únie](#), 26. októbra 2012, 2012/C 326/02, a v článku 6 [Európskeho dohovoru Rady Európy o ochrane ľudských práv a základných slobôd](#), zmeneného protokolmi č. 11, č. 14 a č. 15, 4. novembra 1950, ETS 5.

⁽⁸⁵⁾ Článok 46 ods. 4 procedurálnej smernice.

⁽⁸⁶⁾ Článok 20 procedurálnej smernice.

Vaša úloha opatrovníka

V rámci vašej úlohy opatrovníka a v prípade zamietavého rozhodnutia týkajúceho sa žiadosti dieťaťa o medzinárodnú ochranu by ste mali zabezpečiť, aby dieťa dostalo primeranú podporu.

Odvolanie musí byť podané v stanovenej **lehote a ako opatrovník by ste týmto lehotám mali venovať pozornosť**.

Vaša zodpovednosť ako opatrovníka počas fázy odvolania zahŕňa tieto prvky.

- Zabezpečte vymenovanie právnik (ak sa tak nestalo skôr) a prediskutujte s dieťaťom a právnikom všetky ďalšie informácie, ktoré by mohli byť doplnené do odvolania. Je vhodné, aby bol opatrovník prítomný na prvých stretnutiach medzi dieťaťom a právnikom.
- Diskutujte s dieťaťom a právnikom o akýchkoľvek ďalších informáciách, ktoré by sa mohli doplniť do odvolania; podporte dieťa pri hľadaní dokumentácie alebo kontaktovaní rodiny, ak je to bezpečné a v najlepšom záujme dieťaťa.
- Uistite sa, že právnik primerane sleduje prípad a dodržiava všetky lehoty.
- Vracajte sa k dieťaťu a zodpovedajte všetky nevyriešené otázky alebo vyriešte akékoľvek problémy, s ktorými by sa dieťa mohlo stretnúť.

6. Čo môžete urobiť, keď niečo nepôjde tak, ako sa očakávalo?

Môžu nastať situácie, keď sa situácia nevyvíja podľa očakávaní. Dieťa môže vykazovať náročné správanie a vaša komunikácia s dieťaťom môže byť zložitá. Osobný pohovor sa môže oneskoriť alebo dieťa má iné naliehavé potreby súvisiace so zdravím, s ochranou alebo bezpečnosťou, ktoré môžu ovplyvniť načasovanie pohovoru alebo vašu prácu s dieťaťom.

Pripomienka

Deti sú celkovo veľmi vynaliezavé a odolné. Vďaka empatii a podpore môžu deti prekonať mnohé výzvy. Ak im počas čakania na rozhodnutie o ich žiadosti poskytnete každodenný režim a zmysluplné aktivity vrátane vzdelávania, odborného vzdelávania alebo práce (v závislosti od veku), môže to výrazne prospieť ich pocitu pohody, ktorý je potrebný na zabezpečenie ich zmysluplnej spolupráce v konaniach.

Súvisiace zdroje

Kurzy elektronického vzdelávania agentúry FRA, 2022, k dispozícii na adrese: <https://e-learning.fra.europa.eu/>.

Ďalej nájdete niekoľko častých situácií a informácie o tom, čo môžete ako opatrovník urobiť, aby ste ich zvládli.

Nedôvera dieťaťa voči orgánom a jeho opatrovníkovi

Niektoré deti môžu byť zraniteľné z dôvodu svojej relatívnej nezrelosti, závislosti a vývojových potrieb. Iné deti mohli rýchlo dozrieť vzhľadom na svoje životné skúsenosti a môžu byť odolné v mnohých aspektoch. Deti nemusia dôverovať ľuďom a bude to do veľkej miery závisieť od ich pôvodu a osobných skúseností, najmä tých, ktoré mohli počas úteku utrpieť, vrátane traumy.

Deti, ktoré sa presúvajú z jednej krajiny do druhej, môžu byť vzhľadom na svoje životné skúsenosti nedôverčivejšie voči dospelým. Skutočnosť, že dieťa muselo prejsť skúsenosťou úteku z krajiny pôvodu a samotným migračným procesom, môže mať silný negatívny vplyv na pohodu dieťaťa. Keďže počas tohto emocionálne a fyzicky stresového obdobia chýba rodičovská podpora, deti sú obzvlášť zraniteľné.

Deti prichádzajúce do Európy často zažili traumy a násilie nielen v krajine pôvodu, ale aj počas úteku a po príchode. Niektoré možno v minulosti mali zlé skúsenosti s orgánmi alebo s ľuďmi, o ktorých sa domnievajú, že sú v pozícii autority. Preto je pre ne ťažké uveriť, že existujú úradníci, ktorí sa o ne starajú. Je dôležité, aby ste si to nebrali osobne a neurazili sa, ak na vás

budú reagovať odťažito alebo chladne. Niekedy im ich skúsenosti z minulosti môžu sťažiť zvládanie emócií, ako sú strach, hnev alebo smútok.

Deti môžu svoju frustráciu, strach a úzkosť prejavovať rôznymi spôsobmi. Zatiaľ čo niektoré sa môžu správať agresívne, iné sa môžu stiahnuť a odmietnuť sa zapájať. Faktom je, že vo väčšine prípadov ide o normálne reakcie na prežité abnormálne udalosti.

Vytvorenie dôverného a pozitívneho vzťahu s dieťaťom je kľúčové na poskytovanie zmysluplnej podpory. To si vyžaduje čas. Dôležité je aj to, aby všetci ostatní odborníci pracujúci s dieťaťom rozvíjali s ním pozitívne vzťahy. Pri budovaní pozitívneho vzťahu je zásadné chápať a rešpektovať názory, silné stránky, potreby a ciele dieťaťa. Tento vzťah dôvery vám a iným orgánom pomôže pri prijímaní rozhodnutí podľa najlepšieho záujmu dieťaťa. Ak dieťaťu umožníte, aby malo pocit, že pri zapájaní sa do rozhodovacieho procesu sú rozhodnutia aj v jeho rukách, povzbudí ho to k aktívnejšej účasti.

Užívanie návykových látok

Pre niektoré deti môže byť ťažké vyrovnať sa so súčasnou realitou, byť odlúčené od rodiny alebo prísť o niektorých rodinných príslušníkov. Môžu mať problémy s novým spôsobom života v Európe a so stratou svojich sociálnych sietí. Môžu mať ťažkosti so zvládaním traumy a so skutočnosťou, že ich sny o tom, že budú chodiť do školy alebo pracovať a zarábať peniaze, sa neplnia.

Indície užívania drog alebo alkoholu môžu byť signalizované tým, že dieťa už nechodí na stretnutia, pôsobí uzavreto, ticho a ospalo alebo naopak, je rozrušené, ľahko vybuchne a/alebo je agresívnejšie ako zvyčajne. Ďalším znakom môže byť nedostatočná hygiena alebo zmena spánkového režimu a stravovacích návykov. Keď vidíte, že sa dieťa mení, alebo ste si všimli, že užíva návykové látky, nájdite si čas na rozhovor s dieťaťom a pokračujte v rozvíjaní dôverného vzťahu. Môžete tiež dieťa podporiť v tom, aby vyhľadalo služby, ktoré sa zaoberajú užívaním návykových látok.

Riziko obchodovania s ľuďmi a zmiznutia

Deti vrátane detí bez sprievodu a detí odlúčených od rodičov sú vystavené vyššiemu riziku obchodovania s ľuďmi. Postavenie opatrovníka vám umožňuje iniciovať a presadzovať posúdenie konkrétnej situácie dieťaťa, ktoré zastupujete, zo strany príslušných orgánov. Súčasťou tohto posúdenia by malo byť vyhodnotenie rizika týkajúceho sa toho, či by v dňoch nasledujúcich po zverení dieťaťa do vašej starostlivosti mohlo dôjsť k jeho zmiznutiu. V tomto posúdení rizika by sa mali identifikovať všetky bezprostredné bezpečnostné riziká, ako aj ohrozenie bezpečnosti dieťaťa a spôsob, ako takéto riziká zmierniť, napríklad nasmerovaním dieťaťa do ochranného útočiska alebo podobného zariadenia.

Spolupráca so službami na ochranu detí, ako aj s medzinárodnými organizáciami a organizáciami občianskej spoločnosti, ktoré majú odborné znalosti v oblasti ochrany dieťaťa, a ich zapojenie v prípade potreby uľahčia deťom prístup k primeraným službám a podpore.

V prípade zmiznutia dieťaťa je vašou zodpovednosťou opatrovníka čo najskôr informovať orgány presadzovania práva. Okrem toho môžu vnútroštátne orgány zaregistrovať zmiznutie v príslušných medzinárodných a vnútroštátnych databázach vrátane Schengenského informačného systému zriadeného nariadením (EÚ) 2018/1862 ⁽⁸⁷⁾, oznámení Interpolu a databázy agentúry EÚ pre boj proti medzinárodnému a organizovanému zločinu (Europol). Ak je pravdepodobné, že nezvestné dieťa prekročilo hranice, príslušníci orgánov presadzovania práva by mali do Schengenského informačného systému vložiť zápis.

Schengenský informačný systém umožňuje úradníkom vkladať nielen „reaktívne“ zápisy o deťoch, ktoré zmizli, ale aj „preventívne“ zápisy o rôznych situáciách, napríklad o:

- deťoch, ktorým hrozí únos rodičom, rodinným príslušníkom alebo opatrovníkom,
- deťoch, ktorým hrozí, že budú nezákonne vyvezené do zahraničia, alebo ktorým je potrebné zabrániť v cestovaní, aby boli chránené pred rizikom, že sa dostanú do rúk obchodníkov s ľuďmi alebo budú nútené aktívne sa zúčastňovať na násilnostiach.

Súvisiace video

EUAA, [Animation on safety rules for accompanied and unaccompanied children](#) (Animácia o bezpečnostných pravidlách pre deti so sprievodom a bez sprievodu), 2023.

⁽⁸⁷⁾ [Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2018/1862](#) z 28. novembra 2018 o zriadení, prevádzke a využívaní Schengenského informačného systému (SIS) v oblasti policajnej spolupráce a justičnej spolupráce v trestných veciach, o zmene a zrušení rozhodnutia Rady 2007/533/SVV a o zrušení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1986/2006 a rozhodnutia Komisie 2010/261/EÚ (7.12.2018, Ú. v. EÚ L 312).

Príloha 1. Ďalšie zdroje

EUAA

Prístup ku konaniu o azyle a registrácia

- EUAA, [Practical Guide on Information Provision in the Asylum Procedure](#) (Praktická príručka o poskytovaní informácií v konaní o azyle), december 2024.
- EASO, [Praktická príručka o registrácii – Podávanie žiadostí o medzinárodnú ochranu](#), december 2021.

Posúdenie žiadosti

- EUAA, [Practical Guide on Political Opinion](#) (Praktická príručka o politickom názore), december 2022.
- EUAA, [Praktická príručka – Pohovory so žiadateľmi o azyl na základe náboženského vyznania](#), november 2022.
- EASO, [Usmernenie k príslušnosti k určitej sociálnej skupine](#), marec 2020.
- EASO, [Praktická príručka: Oprávnenie na medzinárodnú ochranu](#), apríl 2018.
- EASO, [Praktická príručka: Posudzovanie dôkazov](#), marec 2015.
- EASO, [Praktická príručka: Osobný pohovor](#), december 2014.

Zdroje súvisiace s deťmi

- Animácie úradu EASO:
 - [Age assessment for children](#) (Posudzovanie veku detí), 2020.
 - [Age assessment for practitioners](#) (Posudzovanie veku pre odborníkov z praxe), 2019.
- EASO, [Praktická príručka o najlepšom záujme dieťaťa v azylových konaniach](#), 2019.
- EASO, [Practical Guide on Family Tracing](#) (Praktická príručka EASO o vyhľadávaní rodinných príslušníkov), marec 2016.
- EUAA-FRA, Súbor praktických nástrojov pre opatrovníkov na tieto témy:
 - [dočasná ochrana pre maloleté osoby bez sprievodu utekajúce z Ukrajiny](#), november 2022,
 - [úvod do medzinárodnej ochrany](#), október 2023,
 - [nadmárodné konania](#), 2023.

Prijímanie

- EUAA, [platforma Let's Speak Asylum](#), 2023.
- EASO, [Usmernenie týkajúce sa podmienok prijímania detí bez sprievodu: prevádzkové normy a ukazovatele](#), december 2018.

FRA

FRA, [*Guardianship for unaccompanied children - A manual for trainers of guardians*](#) (Opatrovníctvo pre deti bez sprievodu – príručka pre školiteľov opatrovníkov), 1. marca 2023.

FRA, [*Handbook on European Law Relating to the Rights of the Child – 2022 edition*](#) (Príručka o európskom práve týkajúcom sa práv dieťaťa – vydanie 2022), 7. apríla 2022.

Elektronické vzdelávacie materiály agentúry FRA, 2022, k dispozícii na adrese: <https://e-learning.fra.europa.eu/>.

FRA, [*Guardianship systems for unaccompanied children in the EU: developments since 2014*](#) (Opatrovnícke systémy pre deti bez sprievodu v EÚ: vývoj od roku 2014), 15. februára 2022.

FRA, [*Initial-reception facilities at external borders: fundamental rights issues to consider*](#) (Prvotné prijímacie zariadenia na vonkajších hraniciach: otázky týkajúce sa základných práv, ktoré sa majú zväžiť), marec 2021.

FRA a Rada Európy, [*Fundamental rights of refugees, asylum applicants and migrants at the European borders*](#) (Základné práva utečencov, žiadateľov o azyl a migrantov na európskych hraniciach), 2020.

FRA, [*Príručka o európskom práve v oblasti azylu, hraníc a prisťahovalectva – Vydanie 2020*](#), 17. decembra 2020.

FRA, [*Právo na informácie – Príručka pre orgány verejnej moci pri odoberaní odtlačkov pre EURODAC*](#), december 2019.

FRA, [*Age assessment and fingerprinting of children in asylum procedures – Minimum age requirements concerning children's rights in the EU*](#) (Posudzovanie veku a odber odtlačkov prstov detí v konaniach o azyle – Požiadavky na minimálny vek v súvislosti s právami detí v EÚ), apríl 2018.

FRA a Európska komisia, [*Opatrovníctvo detí zbavených rodičovskej starostlivosti*](#), 26. júna 2014.

Európska sieť pre poručníctvo alebo opatrovníctvo

Európska sieť pre poručníctvo alebo opatrovníctvo, [*7 EGN Standards for the delivery of guardianship to unaccompanied children*](#) (7 štandardov opatrovníctva pre vykonávanie opatrovníctva detí bez sprievodu), 2022.

Európska sieť pre poručníctvo alebo opatrovníctvo, [*Children on the Move – A guide to working with unaccompanied children in Europe*](#) (Deti v pohybe – príručka o práci s deťmi bez sprievodu v Európe), február 2021.

Európska sieť pre poručníctvo alebo opatrovníctvo, [Pilot Assessment System for Guardianship](#) (Pilotný systém hodnotenia opatrovníctva), september 2019.

UNHCR

UNHCR, [Technical Guidance: Child friendly procedures](#) (Technické usmernenie: postupy vhodné pre deti), 2021.

UNHCR, [Best Interests Procedure Guidelines: Assessing and determining the best interests of the child](#) (Usmernenia o postupe najlepšieho záujmu: posúdenie a určenie najlepšieho záujmu dieťaťa), máj 2021.

UNHCR, [Guidelines on International Protection No. 8: Child Asylum Claims under Articles 1\(A\)2 and 1\(F\) of the 1951 Convention and/or 1967 Protocol relating to the Status of Refugees](#) (Usmernenia o medzinárodnej ochrane č. 8: Žiadosti detí o azyl podľa článku 1 časti A ods. 2 a článku 1 časti F Dohovoru o právnom postavení utečencov z r. 1951 a/alebo Protokolu týkajúceho sa právneho postavenia utečencov z r. 1967), 22. decembra 2009, HCR/GIP/09/08.

Medzinárodná organizácia pre migráciu

Medzinárodná organizácia pre migráciu, [Caring for unaccompanied migrant children – Training Manual](#) (Starostlivosť o migrujúce deti bez sprievodu – Príručka odbornej prípravy pre pestúnov), 2022.

Medzinárodná organizácia pre migráciu, 'Trafficking in persons: Protection and assistance to victims' (Obchodovanie s ľuďmi: ochrana a pomoc obetiam). Kurz elektronického vzdelávania absolvovaný vlastným tempom, ktorý je k dispozícii v [E-Campus](#).

Rada Európy

Rada Európy, [Recommendation CM/Rec\(2022\)22 of the Committee of Ministers to member States on human rights principles and guidelines on age assessment in the context of migration and its Explanatory Memorandum](#) [Odporúčanie Výboru ministrov CM/Rec(2022)22 členským štátom o ľudskoprávných zásadách a usmerneniach týkajúcich sa posudzovania veku v kontexte migrácie a jeho dôvodová správa], prijaté 14. decembra 2022.

Rada Európy, [Recommendation CM/Rec\(2019\)11 of the Committee of Ministers to member States on effective guardianship for unaccompanied and separated children in the context of migration](#) [Odporúčanie Výboru ministrov CM/Rec(2019)11 členským štátom o účinnom opatrovníctve pre deti bez sprievodu a deti odlúčené od rodičov v kontexte migrácie], prijaté 11. decembra 2019.

Rada Európy, [How to convey child friendly information to children in migration: A Handbook for frontline professionals](#) (Ako poskytovať migrujúcim deťom informácie spôsobom vhodným pre deti: príručka pre odborníkov v prvej línii), december 2018.

Zoznam obrázkov

Obrázok 1. Hlavné fázy konania o azyle	8
Obrázok 2. Tri fázy prístupu ku konaniu o azyle.....	14
Obrázok 3. Lehoty na prístup ku konaniu stanovené v článku 6 procedurálnej smernice	17

Úrad pre vydávanie publikácií
Európskej únie

